

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Vägen ur kriminalitet

*En kvalitativ intervjustudie om hur före detta kriminella kvinnor upplever
brytandet av en kriminell livsstil.*

Noak Bolmgren och Hanna Daciq

Kandidatuppsats Sopa 63

HT 2021

Handledare: Anna Rypi

Abstract

Authors: Noak Bolmgren and Hanna Daciq

Title: “The way out of criminality”- Factors among desistance of a female criminal lifestyle.

Supervisor: Anna Rypi

Assessor: Susanna Johansson

The aim of this study has been to examine what former criminal women have experienced as contributing and challenging in desistance from crime. The study and its results are based on six qualitative semi-structured interviews with former criminal women. We have used a thematic analysis in order to analyze the empiricism and the result of this study. The result of this study shows six themes that have been recurring in the women's stories as both challenging and contributing to the desistance of the criminal lifestyle. These six categories are substance abuse, parenting, stigma, support from society, social relations and employment. The results show that former criminal women have experienced stigma based on society's expectations about how a woman and a mother should be and act, which has been a challenge during the desistance from crime. In order to leave criminality behind it has been important to have support from friends, family, partner and society. It has also been important to have an employment. Voluntary organizations support has had a big positive influence on the former criminal women, they gave them an opportunity to get an employment and a chance to building a sense of community with non-criminal friends. Lack of support and unemployment has been challenging and often led to falling back to criminal behavior. It has also been important to recover from their addiction to substance abuse in order to leave criminality. Parenting has also had a positive influence on the former criminal women because they didn't want to lose custody or ruin the relationship to their child.

Key words: Desistance, women's desistance, crime, gender, stigma, former criminal, reintegration.

Förord

Vi vill börja med att rikta ett stort tack till respondenterna som ställt upp, tagit tiden till att medverka och delat med sig av sina upplevelser och tankar under intervjuerna. Tack vare er har det varit möjligt för oss att genomföra denna studie. Vi vill även tacka vår handledare Anna Rypi som under uppsatsens gång har stöttat och väglett oss.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 <i>Problemformulering</i>	5
1.2 <i>Syfte</i>	6
1.3 <i>Frågeställningar</i>	6
1.4 <i>Definition av studiens centrala begrepp</i>	7
2. Kunskapsläge	7
2.1 <i>Vändpunkter och återintegrering</i>	8
2.2 <i>Multidimensionellt stigma</i>	10
3. Teori	12
3.1 <i>Teorin om sociala band</i>	13
3.2 <i>Stigma</i>	14
4. Metod	16
4.1 <i>Arbetsfördelning</i>	16
4.2 <i>Metodval</i>	16
4.3 <i>Urval och avgränsningar</i>	17
4.4 <i>Tillvägagångssätt</i>	18
4.5 <i>Transkribering och bearbetning av data</i>	19
4.6 <i>Förförståelse</i>	21
4.7 <i>Studiens tillförlitlighet</i>	21
4.8 <i>Etiska överväganden</i>	23
5. Resultat och analys	26
5.1 <i>Missbruk</i>	26
5.2 <i>Föräldraskap</i>	27
5.3 <i>Stigma</i>	29
5.4 <i>Stöd från samhället</i>	32
5.5 <i>Sociala band</i>	35
5.6 <i>Sysselsättning</i>	37
6. Avslutande diskussion	39
6.1 <i>Resultatdiskussion</i>	39
6.2 <i>Metoddiskussion</i>	41
6.3 <i>Förslag på vidare forskning</i>	42
7. Referenser	43

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Kriminalitet har under de senaste åren blivit ett av det mest omdiskuterade ämnet i svenska medier och påverkar samhället såväl ekonomiskt som socialt. Regeringen strävar mot att Sverige ska vara ett tryggt och säkert land och därför är arbetet med att förhindra brott högt prioriterat (Ekbom et al. 2016). Personer som vill lämna ett kriminellt liv kan behöva stöd och insatser från samhället. Hjälp via insatser är en stor kostnad men lyckas man hjälpa individer till att bryta med kriminalitet kan det långsiktigt betraktas som en lönsam investering för samhället (Brå, 2016). Trots regeringens stora satsningar på att motverka kriminaliteten i Sverige så har en kontinuerlig ökning skett av anmälda brott (Brå, 2021).

Att män är överrepresenterade i brott är välkänt sedan länge. År 2020 misstänktes 200 000 personer för brott i Sverige, vilket var en ökning med sex procent jämfört med 2019. Av de misstänkta med lagföringsbeslut var 17 100 kvinnor och 73 700 män, vilket innebär en könsfördelning på 19 procent kvinnor och 81 procent män. Om man jämför med 2019 så har antalet kvinnor som misstänkts med lagföringsbeslut ökat med 11 procent, medan männen ökade med 3 procent, vilket visar på en minskad könsskillnad i brott (Brå, 2021). Unga kvinnor blir alltmer våldsbenägna och det är allt fler kvinnor som avtjänar fängelsestraff då kvinnor nu tar en mer aktiv roll i den kriminella världen (Gunnison et al. 2016). Den kvinnliga brottsligheten är inte lika uppmärksam i samhället som den manliga då majoriteten av forskningen har fokuserat på att förklara kriminalitet ur ett manligt perspektiv. Desto mindre utrymme brottslighet får ur kvinnors perspektiv i forskning, desto mindre kunskap tillförs gällande kvinnor och kriminalitet. Vår inriktning i denna studie grundar sig således i det fokus som manlig brottslighet har haft historiskt sett och anser att det är relevant att uppmärksamma kvinnlig brottslighet såväl som manlig.

Det har i många västländer, inklusive Sverige observerats en minskad könsskillnad i brottslighet som ofta tolkas som att den visar på en oroväckande förändring i brott av unga kvinnor. Det observerade mönstret kan tänkas ha sin grund i ett antagande om att kvinnor i allt högre utsträckning efterliknar mäns kriminella beteende och att kvinnor vågar agera på ett sätt som tidigare varit reserverat för män (Estrada, Nilsson & Bäckman, 2017). Den minskade könsskillnaden i brott kan även tänkas symbolisera en ökad jämställdhet inom samhället vilket har inneburit att kvinnor frigjorts från kontroll och från uppfattningen om att kvinnan är

”svag” (Brandberg & Knutsson, 2011). Historiskt sett har kvinnor som begått brott betraktats som avvikande i dubbel bemärkelse, de bryter inte bara mot lagen utan även mot könsnormen och föreställningarna om vad som anses vara kvinnligt. Egenskaper som omsorgsfull och lydnad är några egenskaper som anses vara ”kvinnligt” (Gålnander, 2020: Zorc-Maver & Zrim-Martinjak 2013). En ökad jämställdhet medför en förändrad föreställning och norm kring hur en kvinna bör vara. Den förändrade bilden till följd av ökad jämställdhet kan i sin tur antas leda till en ökning av brott bland kvinnor (Brandberg & Knutsson, 2011).

När individer väl hamnat i ett liv med kriminalitet är det en komplex utmaning att bryta mönster och återintegreras i samhället. Hur en kriminell livsstil ser ut kan variera kraftigt från person till person, detsamma gäller även avståndsprocessen när en individ bestämmer sig för att bryta med kriminalitet. Avståndprocessen från kriminalitet är ofta ett komplext förlopp med flera olika processer som är avgörande för kontexten (Carlsson, 2012). Vidare riskerar kvinnors kriminalitet att inte synas i analyser gällande utveckling och struktur av den totala brottsligheten då kvinnor som förövare endast utgör en liten del av brottsligheten (Brå, 2008). Statistik visar på att det under de senaste åren skett en minskning av återfall vad det gäller brottslighet hos kvinnor. Under 2017 var det 29 procent kvinnor som återföll i brottslighet och under 2018 sjönk återfallen till 21 procent (Kriminalvården, 2018). Processen för hur kvinnors avslut av kriminalitet ser ut och vad som varit bidragande utgör dock idag en kunskapslucka och framkommer inte lika tydligt som mäns avslut. Så vad är det egentligen som har gjort att fler kvinnor har lyckats ta sig ur kriminalitet och återintegreras i samhället?

1.2 Syfte

Syftet med vår studie är att belysa före detta kriminella kvinnors egna upplevelser och erfarenheter av att lämna en kriminell livsstil och undersöka vad som haft en såväl positiv som negativ inverkan på avståndsprocessen från kriminalitet.

1.3 Frågeställningar

- Vad har upplevts som bidragande för före detta kriminella kvinnor vid brytandet av en kriminell livsstil?
- Vad har upplevts som utmanande för före detta kriminella kvinnor vid brytandet av en kriminell livsstil?

1.4 Definition av studiens centrala begrepp

Kriminell livsstil

Kriminologen Glenn D. Walters (1990) definierar en kriminell livsstil som ett upprepande av brott mot lagar, normer och moral. Han lyfter även att ansvarslöshet, agerande för att uppnå tillfredsställelse samt kränkande hållning gentemot andra är en samling av egenskaper som också definierar en kriminell livsstil. I denna studie har samtliga intervjupersoner uppgett att de tidigare har levt en kriminell livsstil.

Före detta kriminell

Med före detta kriminella utgår vi i denna studie från individer som själva anser att de har lämnat ett kriminellt liv bakom sig och definierar sig själva som före detta kriminell. I denna uppsats läggs därför ingen vikt vid tidsspannet sedan brytandet av den kriminella livsstilen.

Avståndsprocess

I denna studie är avståndsprocess ett återkommande begrepp vi använder oss av och är vår översättning från det engelska ordet *desistance*. Enligt Laub och Sampson (2003) innebär *desistance* en process som pågår under tiden till avslutandet av en kriminell livsstil.

Desistance förklaras som en komplex process och handlar därav inte enbart om en enskild händelse som lett fram till avslutet. Processen består snarare av en rad omständigheter och faktorer som stödjer ett avståndstagande från kriminalitet.

2. Kunskapsläge

Tidigare forskning inom området för före detta kriminella och dess brytande av kriminell livsstil har undersökts både i Sverige och internationellt. I sökandet efter tidigare forskning som är av relevans till vår studie har vi använt oss av databaserna LUBsearch och LIBRIS. De sökord som vi använt oss av för att få fram den forskning som presenteras i detta kapitel är: *desistance, women's desistance, gender, reintegration, reentry, crime, stigma, concealable stigma, ex-offenders, successful reintegration*. I sökandet fann vi artiklar som berör olika faktorer som kan vara såväl bidragande som utmanande vid brytandet av en kriminell livsstil. Eftersom vi inriktar oss på kvinnor har vi främst sökt och använt oss av studier som berör kvinnors kriminalitet. Studien innefattar även forskning som har gjorts med män då vi anser studierna som applicerbara på vår studie. All forskning som presenteras i kommande avsnitt är peer-reviewed.

2.1 Vändpunkter och återintegrering

Michalsen (2013) har i sin studie *A Cell of One's Own? Incarceration and Other Turning Points in Women's Journeys to Desistance* undersökt kvinnors upplevelser av vändpunkter i samband med brytandet av kriminalitet. Av intervjupersonerna uppgav 95 % att de upplevt en eller flera vändpunkter. De mest återkommande vändpunkterna var relaterade till barn (64 %), därefter kom fängelsestraff (44%) och nykterhet (37 %). Forskning har genomgående visat att fängslade kvinnor identifierar sig med sin roll som mamma samt att det finns en motivation till att återförenas med sina barn efter frigivning från fängelset. På samma sätt visade resultaten i studien att majoriteten av kvinnorna hade en vändpunkt relaterade till deras barn. Tiden i fängelse gav mycket tid till att reflektera över sin bakgrund och många av kvinnorna fann en inre motivation till att bli en bättre förälder efter frigivning. Konsekvent med tidigare forskning upplevde kvinnorna dock en relationell och praktisk oro för att återförenas med sina barn, det tycktes ha sin grund i att separationen från barnen hade pågått en längre tid och att man var orolig över hur det skulle ta sig i uttryck när de återförenades. Flera av kvinnorna upplevde även att det saknades stöd för att ta itu med praktiska ting som exempelvis arbete och bostad.

Utöver omständigheterna som att vara förälder var de mest förekommande vändpunkterna relaterade till nykterhet och fängelsestraff. Resultaten tyder på att brottsligheten har motiverats av droger och att kvinnorna till slut blivit trötta på livsstilen. Genom nykterhet på fängelset och därefter behandlingar lyckades många kvinnor bryta sitt missbruk vilket visade sig vara en viktig del i avståndsprocessen. När det kommer till fängelsestraffet upplevde många kvinnor å ena sidan tiden som en fruktansvärd upplevelse. Å andra sidan uppgav många kvinnor att tiden de tillbringade i fängelse var nyttig eftersom det hjälpte dem att lära känna sig själva på grund av ett överflöd av tid, och vanligtvis nykterhet. Att många kvinnor upplevde överflöd av tid under deras fängelsestraff är enligt forskaren oroväckande eftersom påföljder bör innehålla mycket insatser som bidrar till en framgångsrik återintegrering (Michalsen, 2013).

I Cobbinas (2010) studie kring före detta kriminella kvinnors återintegrering presenteras ett avsnitt om tjänstemän som arbetar med kvinnorna under den villkorliga frigivningen samt ett avsnitt om hjälpinsatser från samhället efter fängelsestraffet. Cobbina beskriver att villkorliga tjänstemän har en dubbel roll som de måste fylla, vilket innebär att både kontrollera och att erbjuda hjälp till sina klienter vilket kan vara problematiskt i den hjälpande rollen. Många av

kvinnorna rapporterade att deras villkorliga tjänstemän spelade en viktig roll i deras återintegreringsprocess där de tillskrevs förmåga att lyssna, uppmuntra och ge stöd. I studien hade majoriteten av kvinnorna senare tagit emot tjänster från samhället som skulle matcha deras behov. Det kunde bland annat vara boende, möbler, olika behandlingsprogram, jobbsökande, barnomsorg, föräldrastöd med mera. Dessa tjänster som kvinnorna blev erbjudna ansågs vara en del av deras framgångsrika återintegrering eftersom det är vanliga utmaningar som före detta kriminella står inför och som kan vara svåra att ta itu med på egen hand. Många av kvinnorna upplevde dessutom att det fanns tillgängliga insatser som var utformade till dem som kvinnor.

Davis, Bahr och Ward (2012) har genom kvalitativa data från 16 före detta kriminella män i USA undersökt vilka faktorer som gör det mest sannolikt att en kriminell person framgångsrikt klarar av att återintegreras i samhället och ta avstånd från brott. Forskarna framför att återintegreringen ofta är en komplex och svår process för många kriminella då de handskas med flera utmaningar samtidigt. Dessa utmaningar rörde sig bland annat om sociala och psykiska problem, medicinska sjukdomar samt svårigheter kring att få ett arbete i brist på utbildning och erfarenhet. Vidare lyfts dessutom en saknad av stöd från familj, vänner och samhället, stigma angående brottsregister samt social osäkerhet angående attityder och färdigheter som en utmaning vid brytandet av den kriminella livsstilen. I studien identifierade forskarna sex faktorer som de kriminella, utifrån deras upplevelser, uppfattade som bidragande faktorer i avståndsprocessen från kriminalitet. Dessa är *missbruk, sysselsättning, familjens stöd, vänskapskrets, motivation* och *ålder*.

Intervjupersonernas svar i studien tyder på att den största utmaningen med att bryta kriminalitet är kopplat till *missbruk*. Majoriteten av intervjupersonerna uppgav att de är drogpåverkade när de utför sina brott eller begår sina brott för att få tag på droger. Svaren tyder enligt forskarna på att drogförebyggande arbete och behandlingsprogram är av yttersta vikt för att sluta begå brott. *Familjens stöd* och en prosocial *vänskapskrets* visade sig även vara viktigt vid återintegreringen och resultaten tyder på att familjen, å ena sidan var en bidragande faktor till att sluta begå brott i de fall där det fanns stöttning. Å andra sidan lyfter forskarna att familjen kan stjälpas avståndsprocessen i de fall familjemedlemmarna uppmuntrar, eller själva lever ett destruktivt liv. Forskarna för ett liknande resonemang kring vänskapskretsar där prosociala vänner som lever ett laglydigt liv hade ett positivt inflytande för att sluta begå brott, medan normbrytande vänner motverkar det. Flera av

intervjupersonerna uppgav även att någon typ av *sysselsättning* hjälpte dem att hålla sig drogfria och borta från problem. Genom att få en laglig inkomst gav det möjlighet att försörja sig själv och sin familj utan att behöva leta efter alternativa metoder för att få in pengar, som exempelvis genom att sälja droger. En bra anställning motverkade intervjupersonerna att bli uttråkade vilket hjälpte dem att se fram emot något som i sin tur undvek kriminalitet och missbruk. Forskarna lyfter dock att en inre *motivation* är nödvändig för att ovanstående faktorer ska få någon effekt. Resultaten visade att en inre motivation kan stärkas genom socialt stöd, sysselsättning och behandling och att motivationen och de andra faktorerna går hand i hand. Till sist visade resultaten att ökad *ålder* var en av faktorerna till att man slutade begå brott. Det hade bland annat att göra med sjukdomar, minskade förmågor och att man insåg sina begränsningar till att fortsätta att leva som man gjort förut. Forskarna lyfter även att man med tiden kan konfronteras med hur brottsligheten påverkar ens egna liv och familjen, samt att det blir ohållbart att åka in och ut ur fängelser i äldre dagar (David, Bahr & Ward, 2012).

2.2 Multidimensionellt stigma

Hirschfield och Piquero (2010) har i sin studie undersökt vilka attityder samhället i stort har mot före detta kriminella i USA. Studien visade att majoriteten av allmänheten betraktar före detta kriminella som farliga och opålitliga, vilket även visade att dessa personer var mer benägna till att exkludera före detta kriminella i olika sammanhang. Forskarna lägger fram två hypoteser som baseras på teorier om sociala stigma som påverkar individers attityder mot före detta kriminella. Det första är *the normalization thesis* som antyder att mindre stigma förekommer mot före detta kriminella bland grupper där kriminalitet är mer normaliserat. Ett exempel på en sådan grupp kan enligt forskarna vara människor från förorten som anser att ett fängelsestraff är en del av en livserfarenhet. *The legitimation thesis* antyder att minoritetsgrupper och individer som har svagt förtroende för rättssystemet är mer benägna till att inkludera före detta kriminella. Studiens resultat visar att personer som normaliserar kriminalitet är mer öppna för att inkludera före detta kriminella och har en positivare syn på dem. Av de personer som hade stort förtroende för rättssystemet hade flertalet en mer negativ bild av de före detta kriminella än de som hade svagt förtroende för rättssystemet.

Robin Gålnander (2020) presenterar i sin artikel "*Shark in the Fish Tank*": *Secrets and Stigma in Relational Desistance from Crime* resultat från en longitudinell intervjustudie där tio svenska kvinnor från olika delar av Sverige följs i deras avståndsprocesser från

kriminalitet. Med hjälp av en prospektiv och longitudinell design djupintervjuades kvinnorna fyra gånger under en period på två år (mellan 2016–2018).

Resultaten i studien visade att kvinnor med kriminell bakgrund är utsatta för ett flerdimensionellt stigma som grundar sig i missbruk, kriminalitet och avvikelse från könsrelaterade förväntningar. Med ansträngda eller till och med avbrutna relationer till sina familjer sökte kvinnorna gemenskap främst från bekanta eller främlingar. När de började närma sig det konventionella samhället var de aktivt medvetna om sitt behov av att hantera information om sitt förflutna. Detta flerdimensionella stigma påverkade kvinnornas självkänsla och analysen i studien tyder på att strävan efter att bli inkluderad och accepterad hindrades av deras känsla av skuld och skam. Kvinnorna upplevde även att det saknades stöd för att hantera detta vilket i sin tur ledde till isolering. Flera av kvinnorna beskrev skillnaderna i att vara man eller kvinna i avståndsprocessen där de upplevde att män med liknande bakgrund som de själva generellt bemöts på ett mer positivt sätt än vad kvinnor gör. Männen hade lättare för att bli accepterade, få beröm och bli bekräftade när de pratar om sin avståndsprocess. Många kvinnors erfarenheter var att de i stället bemöttes med rädsla, dömande och bortstötning när de var öppna om sin bakgrund (Gålnander, 2020).

Gålnanders (2020) resultat belyser att kvinnor med ett kriminellt förflutet ofta ställs inför ett dilemma i avståndsprocessen. Å ena sidan kan det finnas mycket att vinna på att vara ärlig om det förflutna, på så sätt kan omgivningen se att individen har förändrats till det bättre. Å andra sidan kan öppenhet om ett kriminellt förflutet leda till betydande socialt stigma, segregation eller till och med uteslutning från det konventionella samhället. När kvinnor försöker bryta sig loss från en marginaliserad position av social utestängning som grundar sig i ett kriminellt förflutet möter de ofta strukturella svårigheter som att få arbete, bostad samt knyta an till prosociala vänner. Det har dock visat sig att det kan vara framgångsrikt att vara öppen om sin historik innan den ”avslöjas” av någon annan, på så sätt får individen själv en chans att ge en rättvis bild av sin bakgrundshistoria. Ett annat sätt som har visat sig vara framgångsrikt för att hantera sin stigmatisering från kriminalitet, missbruk eller psykisk ohälsa är att bli ett ”professionellt ex”, alltså att engagera sig i arbete där man hjälper andra personer med liknande bakgrunder. Genom att dela sina erfarenheter, hopp och styrka med andra kvinnor kan den som har valt att bli hjälpare göra karriär genom att hjälpa andra. Att inta rollen som hjälpare för andra med liknande bakgrund gör det möjligt för stigmatiserade individer att befria sig själva och den skada som orsakats av tidigare handlingar, vilket kan minska

stigmatisering och mildra strukturella hinder för anknytning till det konventionella samhället.

Estrada och Nilsson (2012) har i sin studie undersökt både män och kvinnor för att identifiera olikheter kring deras kriminella bakgrund. Resultaten visar att situationen för kvinnliga lagöverträdare är särskilt problematisk och att droganvändning har betydelse för denna skillnad. Missbruk av narkotika har visat sig vara vanligare bland kvinnliga lagöverträdare, vilket både medför stigmatisering och en utmaning att bli nykter. Forskarnas studie bekräftar den tidigare litteraturen som har visat att stigmatiseringen är större för lagöverträdande kvinnor än män, vilket exempelvis kan göra det svårare för kvinnliga lagöverträdare att hitta en prosocial partner att leva med. Studien tyder även på att kvinnor har det svårare att skaffa sig en sysselsättning och därmed försörja sig själva. Forskarna poängterar dock att en av anledningarna till att kvinnor ser ut att få värre konsekvenser av kriminalitet kan ha sin grund i att kvinnorna i deras studie haft mer problematiska uppväxter än männen. Vidare lyfter forskarna att om de jämför kvinnliga lagöverträdare med manliga som har liknande bakgrund så ser de fler likheter än skillnader mellan de två grupperna.

I en artikel skriven av Janet Garcia (2016) belyser artikelförfattaren att kvinnor, kriminalitet och moderskap inte anses höra ihop. Den stereotypa föreställningen om en kriminell är att denne är hotfull och kraftfull, vilket krockar med föreställningen om kvinnlighet vars egenskaper kopplas till känslig, passiv och omsorgsfull. Även moderskap och kriminalitet går emot samhällets förväntningar kring vad rollen som mamma innefattar. Mödrar förväntas tillbringa mycket tid med sina barn och barnets behov ska sättas före sina egna intressen. Att en kvinna får ett fängelsestraff förklaras av omgivningen som en bekräftelse på att kvinnan prioriterade annat före sina barn och moderskapet. De som avviker från idealet kring moderskap anses vara dåliga och otillräckliga mödrar. Dessa föreställningar kopplat till kriminalitet, femininet och moderskap bidrar till stigmatiserade uppfattningar gentemot före detta kriminella mödrar vilket kan påverka återintegreringsprocessen i samhället. Det kan exempelvis vara svårt att återta vårdnaden om sina barn efter avtjänat fängelsestraff.

3. Teori

Vi har valt att använda oss av teorin om sociala band av Hirschi, samt Goffmans stigmabegrepp. Dessa valdes ut då vi ansåg att de var relevanta för vår undersökning. Stigma, som vi har berört tidigare i uppsatsen är ett vanligt förekommande fenomen som före detta

kriminella handskas med, inte minst kvinnor. Även om Hirschis teori främst syftar till att förklara varför människor inte begår brott anser vi att den är applicerbar på vår studie då han tar upp flera viktiga aspekter som fungerar som skydd för att inte begå brott. Vi menar därför att dessa aspekter även kan fungera som skydd vid brytandet av en kriminell livsstil och avståndstagandet från kriminalitet.

Travis Hirschi skrev boken *Causes of delinquency* år 1969 vilket var vid samma tidpunkt som han genomförde sin undersökning. Eftersom det har gått över 50 år sedan studien gjordes är det värt att notera att samhället har moderniserats och ändrats sedan studien gjordes, både gällande lagar och normer. En annan aspekt som är viktig att nämna är Hirschi uteslutit kvinnor i sitt empiriska material, och endast utgått från män. Även om vi utgår från kvinnor i vår studie anser vi att teorin har många sammankopplingar med våra intervjupersoners berättelser, vi anser det även intressant att använda en teori som utformats med män och applicera den på kvinnor.

3.1 Teorin om sociala band

Enligt Hirschi (1969) hade flera av de tidigare existerande kriminologiska teorier en felaktig grundläggande premiss; att kriminellt beteende kräver, på något sätt, ett skapande av kriminell motivation. Hirschi menade istället att alla föds med en drivkraft att agera på ett själviskt och aggressivt sätt som leder till ett kriminellt beteende. Den viktiga delen är att man behöver lära sig att hantera dessa ”naturliga” drifter. Utgångspunkten i Hirschis teori om sociala band berör frågan kring varför människor inte begår brott. Enligt Hirschi fanns svaret i de sociala band som människor bildar med prosociala värderingar, prosociala människor och prosociala institutioner. Det är dessa band som i slutändan styr vårt beteende när vi frestas att göra något avvikande eller kriminellt. En person som har svaga sociala band kan känna att denne inte har så mycket att förlora på att agera normbrytande. Om banden däremot är starka är det stor sannolikhet att en person kommer integreras i samhället som en laglydig individ då man inte vill riskera att förstöra de band som byggts upp. I teorin presenterar Hirschi fyra nyckelbegrepp, dessa är; *Attachment* (anknytning), *commitment* (aktivitetsnivå), *involvement* (delaktighet) och *belief* (värderingar).

Attachment syftar till en individs anknytning till andra grupper, människor och institutioner. Normerna i samhället avgör hur vi förväntas att agera, och de flesta agerar efter dessa normer.

När en individ agerar i motsats till samhällets normer skapas reaktioner från övriga i samhället och om en individ inte bryr sig om andra människors förväntningar är det fritt fram att avvika. För att inte avvika krävs alltså en anknytning som är så stark att man väljer att inte bryta normerna eftersom man i det fallet är rädd att förlora den anknytningen som byggts upp (Hirschi, 1969).

Commitment kan beskrivas som nivån av engagemang som en individ måste följa genom laglydigt beteende. Om en individ har lagt ner mycket tid på exempelvis en utbildning eller ett arbete hindrar det personen från att begå brott eftersom hen kan förlora sin investerade tid om personen börjar begå brott och på så sätt blir av med sin aktivitet. Detta gäller även i motsats riktning, om en person inte har investerat sin tid i något har individen inte lika mycket att förlora på att begå kriminella handlingar (ibid).

Involvement hänvisar till att en individ är delaktig och engagerad i konventionella aktiviteter som träningar, föreningar och möten av olika slag. När en individ är en del av konventionella aktiviteter ökar möjligheten att hålla sig borta från kriminalitet då man har bokat upp sin tid på dessa aktiviteter (ibid).

Belief står för det förtroende som en individ har till samhällets värderingar. Om en individ anser att samhällets lagar och regler är rimliga skapas en plikt känsla att följa och respektera dessa. På så sätt undviker individen att bryta mot de rådande normerna (ibid).

3.2 Stigma

Begreppet stigma härstammar från det grekiska språket och betyder ursprungligen brännmärkt. I antikens Grekland användes begreppet för att synliggöra vilka som var slavar, tjuvar eller avvikande i negativ bemärkelse på något annat sätt. För att göra stigmat synliggjort skar eller brände man människor för att markera avvikelsen (Goffman, 1963). I dagens samhälle används snarare begreppet för att beskriva ett negativt beteende eller attribut som särskiljer individen från det övriga samhället. När en person eller grupp stigmatiseras leder det till att individen eller gruppen avvisas och exkluderas från samhället på grund av deras avvikning från de normer, förväntningar och krav som finns i det specifika samhället. Stigma skapas alltså genom att personer, utifrån samhällets synvinkel har en eller flera egenskaper som anses som normbrytande och oönskade, även om individen i fråga kan ha

flera andra egenskaper som gör hen inkluderad. Negativa föreställningar om personen eller gruppen resulterar till stereotyper och fördomar som leder till diskriminering (Goffman, 2020).

Goffman (2020) urskiljer tre typer av stigma. *Kroppsliga missbildningar*, som exempelvis kan vara en fysisk nedsättning, ärr eller tatueringar. Dessa synliga aspekter kan innebära att man ses som ovanlig i jämförelse med majoriteten av befolkningen vilket kan medföra stigmatisering. *Fläckar på den personliga karaktären* innefattar exempelvis egenskaper som att man ljugar, har psykiska besvär, svag vilja, ohederlighet med mera. Även andra karaktärsstigma som kriminella och missbrukare räknas in här. Den sista typen är *gruppstigma*, som omfattas av religion, etnicitet, klass och kön. Dessa stigma kan överföras från generation till generation och drabba alla familjemedlemmar. Stigmat upprättas dock inte per automatik av dessa egenskaper eller förhållanden, utan det är normerna i majoritetssamhället som styr och avgör hur egenskaperna ska betraktas. En individ eller grupp kan accepteras i vissa sammanhang medan hen stigmatiseras i ett annat. Goffman menar att en person, utifrån de regler och normer som råder i samhället, kan uppfattas som omänsklig, vilket i sin tur leder till att diskrimineringen av denna person hindrar möjligheterna i livet.

Goffman (2020) lyfter flera strategier som kan vara användbara för en stigmatiserad individ. Å ena sidan kan den stigmatiserade individen ta avstånd från de situationer där hen riskerar att bli stigmatiserad och på så sätt undvika att bli avslöjad. Individens vetskap om att hen har egenskaper som inte anses vara önskade medför ofta att man behöver kämpa med att skapa en bild av sig själv där dessa negativa egenskaper inte existerar. Å andra sidan kan den stigmatiserade individen fångas i de förväntningar som omgivningen och samhället har på hen vilket införlivar egenskaperna och individen beter sig och agerar utifrån de förväntningar som finns. För en stigmatiserad individ kan det uppstå en osäkerhet angående hur öppen hen bör vara med sina livserfarenheter på grund av att stigmatiseringen från omgivningen kan innebära att självuppfattningen hos den individ som stigmatiseras blir svagare. Det kan leda till skamkänslor och självhat. Genom att använda sig av en strategi där individen är öppen och erkännande om sina egenskaper och erfarenheter kan man uppnå en acceptans från övriga i samhället.

4. Metod

I kommande avsnitt presenterar vi arbetsfördelningen av uppsatsen, metodval, urval, insamling av data, databearbetning, studiens tillförlitlighet samt etiska överväganden som vi har utgått från under uppsatsen. Vi redogör även för hur vi transkriberat och analyserat vårt material. Vi presenterar även vår förståelse uppsatsens ämne.

4.1 Arbetsfördelning

För att försöka hålla en röd tråd genom hela uppsatsen har vi båda varit delaktiga i samtliga delar av uppsatsen och har till största del framställt de olika delarna tillsammans. Teoridelen har vi båda varit delaktiga i men har huvudsakligen skrivits av Noak medan Hanna har lagt lite mer tid på metodavsnittet. På grund av att två intervjuer blev dubbelbokade valde vi att dela upp oss under de två intervjuerna. Därför genomförde Noak en intervju på egen hand och Hanna en annan på egen hand. De fyra resterande intervjuerna höll vi tillsammans. Hanna transkriberade den intervjun som hon inte deltog på, och Noak transkriberade intervjun som han inte deltog på för att säkerställa att båda tar del av alla genomförda intervjuer.

4.2 Metodval

Utifrån studiens syfte och frågeställningar har vi valt att använda oss av en kvalitativ metod, via intervjuer för att kunna lyfta fram kvinnors subjektiva upplevelser och erfarenheter av vägen ur kriminalitet. Eftersom vi är intresserade av kvinnors subjektiva berättelser av vad som varit bidragande samt utmanande vid upphörandet av kriminalitet så anser vi att ett kvalitativt metodval är bäst lämpat för studien. Vid användandet av en kvalitativ metod intresserar man sig för att ta del av människors subjektiva händelser, alltså hur de uppfattar, tolkar och beskriver sina upplevelser. Metoden möjliggör att studera fenomen så som känslor, upplevelser och tankar. Det är fenomen som kan vara svåra att direkt uppfatta och känna. Genom att använda oss av en kvalitativ studie har vi fått en större möjlighet till att djupare fånga fenomen av olika nyanser vilket är svårare att nå vid kvantitativa mätningar (Ahrne & Svensson 2015).

Som insamlingsmetod har vi i denna studie valt att tillämpa semistrukturerade intervjuer då vi ser att det är möjligt att få detaljerade och fylliga svar med hjälp av metoden. Vid semistrukturerade intervjuer har respondenterna en frihet till att utforma svaren så som de själva vill. Forskaren ställer frågor utifrån en intervjuguide men däremot är intervjun flexibel

och behöver inte följa en viss ordning. Det finns även utrymme till att ställa följdfrågor till respondenterna (Bryman, 2018). Vi strukturerade vår intervjuguide utifrån olika teman som berörde frågor kring att leva som kriminell kvinna och processen till att bryta med kriminalitet (se bilaga 1). Utöver de förutbestämda frågorna var vi öppna med att kvinnorna talade fritt och presenterade den information de upplever som relevant och viktig. Kvinnornas berättelser begränsades därmed inte av intervjuguidens frågor.

4.3 Urval och avgränsningar

Vi har valt att denna studie enbart ska innefatta kvinnliga respondenter då vi är intresserade av att belysa just kvinnors väg ur kriminalitet. Vi har även valt att endast inkludera kvinnor som uppger att de tidigare har levt en kriminell livsstil men som nu beskriver sig själva som före detta kriminell för att kunna få studiens frågeställningar och syfte besvarade. Därför berör studien inte aktivt kriminella kvinnor. Med före detta kriminella avser vi personer som uppger att de valt att lämna kriminaliteten bakom sig. De personerna ska själva identifiera sig som före detta kriminella. Det läggs ingen vikt vid hur lång tid det ska ha gått sedan upphörandet då det inte är av relevans för vår studie. Vi har i denna studie utgått från att kvinnorna behöver vara minst 18 år för att kunna delta i studien.

Respondenterna som inkluderats i studien är sex kvinnor som tidigare har levt ett kriminellt liv, men nu brutit med kriminaliteten. Vi utgick från ett *målstyrt urval* då vi sökte efter kvinnor till studien som kunde svara på studiens frågeställningar. Bryman (2018) lyfter att forskaren vid ett målstyrt urval strävar efter att på ett strategiskt sätt välja ut deltagare som bidrar med relevant empiri i förhållande till studiens syfte och frågeställningar. Man väljer därför inte slumpmässiga deltagare, utan väljer snarare individer direkt kopplade till det man avser att undersöka.

För att få tag på kvinnliga respondenter började vi med att vända oss till olika KRIS-föreningar runt om i landet. KRIS som står för ”kriminellas revansch i samhället” är en förening som hjälper och stöttar före detta kriminella med att hålla sig borta från kriminalitet och missbruk. De strävar efter att återintegrera före detta kriminella in i samhället där en ny gemenskap och socialt nätverk skapas utan droger och kriminalitet (KRIS u.å.). Vi skickade ut informationsblad till de olika KRIS-föreningarna runt om i landet. Den första kontakten vi nådde var med ansvariga personer inom de olika föreningarna. De ansvariga pratade vidare

med sina kollegor och medlemmar i föreningen för att hitta lämpliga respondenter som kunde tänka sig att ställa upp på intervju. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) beskriver denna typ av metod för *tvåstegsurval* som innebär att man först väljer en lämplig organisation för att sedan hitta personer i organisationen som kan delta på intervjuer. Som forskare är man beroende av samarbetet med den ansvarige som samtycker till att intervjuer kan genomföras men också är behjälplig med att hitta lämpliga intervjupersoner. Vi upplevde att det var en utmaning i att få tag på kvinnor som kunde tänka sig att delta i studien. Genom KRIS lyckades vi trots utmaningen få tag på fyra kvinnliga intervjupersoner. För att få tag på ytterligare två intervjupersoner fick vi vända oss till ytterligare en frivillig organisation. Denna organisation arbetar likt KRIS för att stödja missbrukare och kriminella i samhället. Via den frivilliga organisationen fick vi tag på en kvinnlig respondent, som därefter ledde oss till den sjätte och sista respondenten genom att hon rekommenderade en kvinna som hon kände och som var lämplig för vår studie. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) beskriver denna urvalsmetod som *snöbollsurval*. Vid snöbollsurval tar forskaren först kontakt med personer som är relevanta för uppsatsen och intervjuar dem. De personerna rekommenderar i sin tur andra personer som besitter relevant kunskap för det forskaren avser att undersöka. Vi kan konstatera att vi har uppnått en geografisk mångfald i vår studie då det har varit nödvändigt för oss att kontakta organisationer runt om i landet för att få ihop sex intervjupersoner. Även om den geografiska mångfalden inte var planerad så anser vi den som fördelaktig då levnadsvillkoren och/eller livsstilen kan skilja sig mellan en kvinna som är uppvuxen i en mindre ort och en kvinna som är uppvuxen i en större stad.

4.4 Tillvägagångssätt

Samtliga intervjuer som har genomförts har tagit omkring 40 minuter och har spelats in då vi ville fånga intervjupersonernas svar ordagrant. Alla intervjupersoner fick möjlighet att själva avgöra om de ville att intervjun genomfördes via videosamtal, telefon eller fysiskt beroende på vart i landet de bodde. De olika möjligheterna gavs då studien, för många, berör ett känsligt ämne och det var av vikt för oss att kvinnorna skulle känna sig bekväma med att delta och dela med sig av sina erfarenheter. Då vi kontaktade KRIS i olika delar av landet så hade vi inte möjlighet till att möta upp de kvinnor som inte befann sig i närheten av södra Sverige. Fyra deltagare i studien valde att genomföra intervjuerna via telefon och två av deltagarna intervjuade vi fysiskt. Bryman (2018) framför att en av nackdelarna med telefonintervjuer är avsaknaden av den personliga kontakten som sker i det fysiska mötet. Det kan leda till en

ökad risk för missförstånd då forskaren exempelvis inte kan se respondentens kroppsspråk och ansiktsuttryck. Vi upplevde däremot att det var fördelaktigt att genomföra intervjuerna via telefon då vi kunde se en skillnad på de två fysiska intervjuerna och de fyra telefonintervjuerna. De fysiska intervjuerna blev kortare än intervjuerna via telefon vilket vi upplevde berodde på att kvinnorna var mer bekväma med att vara öppna och hade lättare för att prata om sitt förflutna via telefon. Vi anser att det beror på att ämnet kan vara känsligt för många och att det kan kännas svårare och obekvämare att dela med sig av sitt förflutna genom ett fysiskt möte. Bryman (2018) lyfter vidare att man via telefonintervjuer har större möjlighet till att bredda urvalsramen för respondenterna, vilket i vårt fall var viktigt då det var svårt att få tag på kvinnliga respondenter.

Innan intervjuerna fick deltagarna ta del av ett informationsbrev (se bilaga 2). Innan intervjun startade inhämtade vi även muntligt samtycke till deltagandet och till att vi kunde spela in intervjun. Vi har båda närvarat under fyra gemensamma intervjuer vilket vi informerade respondenterna om men för att undvika missförstånd och förvirring bestämde vi däremot att bara ena av oss ställer frågorna under telefonintervjuernas gång. Den av oss som inte ställde frågorna fick därefter transkribera intervjun.

Bryman (2018) framför att semistrukturerade intervjuer rymmer en flexibilitet. Denna flexibilitet ansåg vi nyttjades under de semistrukturerade intervjuerna då vi hade utrymme till att ställa följdfrågor och inte hålla oss strikt till intervjuguiden. Frågorna i intervjuguiden har främst utformats efter de två huvudteman som vår uppsats berör: bidragande samt utmanande vid brytandet av kriminalitet. För att få en helhetsbild har frågor även ställts som berört hur livsstilen såg ut som aktivt kriminell och hur livsstilen ser ut efter kriminaliteten. Däremot följdes inte ordningen med de olika teman fullt ut då respondenterna hade stor frihet till att utforma svaren. Till följd av den flexibilitet och frihet vi hade under intervjuerna upplevde vi att respondenterna tog eget initiativ till att dela med sig av sina erfarenheter. Detta anser vi är fördelaktigt för att på bästa sätt ta del av hur deltagarna upplever sin värld och sitt liv.

4.5 Transkribering och bearbetning av data

I direkt anslutning till intervjuerna påbörjade vi bearbetningen av det insamlade materialet genom att transkribera de inspelade intervjuerna ordagrant för att undvika att missa viktiga delar i materialet. Bryman (2018) redogör för vikten av att transkribera insamlade materialet

tidigt. Att transkribera materialet parallellt med att man genomför intervjuerna leder till en ökad förståelse för de insamlade materialet samt en tidig inledning av tolkningsarbetet av materialet. Det underlättar sedan den kommande analysen av materialet. Under transkriberingen lade vi till punkter och kommatecken för att strukturera upp och skapa tydlighet i materialet, däremot omvandlade vi inte deltagarnas utsagor från talspråk till skriftspråk. Med det menar vi att vi inte förändrade det intervjupersonerna faktiskt sa till korrekt talspråk och på så sätt undvek vi att förändra innebörden av intervjupersonernas berättelser. Det är viktigt att den skrivna texten som man transkriberat är en så exakt återgivning som möjligt av det respondenten sagt. Ibland är en viss redigering nödvändig men det är viktigt att inte utsagan får en annan innebörd (Bryman, 2018). Vi valde att inte transkribera konversationer som vi hade tillsammans med respondenten som inte hade med studien att göra. Detta för att underlätta vid bearbetning och analys av materialet. Vid transkriberingen har vi även avidentifierat respondenterna för att behålla deras anonymitet. Inga personliga uppgifter så som respondenternas riktiga namn, städer eller vilken KRIS-förening kvinnorna är medlem i har dokumenterats under transkriberingen för att eliminera möjligheten till identifikation och skydda deltagarnas konfidentialitet. Namnen på respondenterna har under studien och i transkriberingen ersatts med fiktiva namn.

Bryman (2018) redogör för en av de viktigaste analysmetoderna vid analys av kvalitativa data, så kallad tematisk analys. Med tematisk analys söker man efter huvudteman och underteman av det transkriberade materialet för att vidare kunna analysera materialet. Vid tematisk analys lägger man en tyngd på vad som sägs och inte på hur det sägs. Vi använde oss av tematisk analysmetod för att tydliggöra likheter och skillnader i respondenternas svar. Vi påbörjade bearbetningen av materialet med kodning av de transkriberade intervjuerna. Kodning används för att skapa en överblick över det insamlade materialet och för att behandla och strukturera upp den stora mängd material man samlat in (Kvale & Brinkmann, 2014). Kodningen påbörjades i syfte att tydliggöra begrepp, nyckelord och mönster i det insamlade materialet. Under kodningen försökte vi hitta gemensamma element som sedan kunde placeras under olika teman. Färgkodningen genomfördes på datorn och vi markerade återkommande mönster i olika färger, detta gjorde att vi kunde se vad som var mest framträdande utifrån respondenternas utsagor. Vi färgkodade däremot inte berättelser som vi fann irrelevanta för vår studie. Bryman (2018) lyfter att det är viktigt, för att empirin ska bli meningsfull, att man reducerar den mängd data som har samlats in och att man fokuserar på material som är nödvändigt för att kunna svara på studiens frågeställningar. Därefter skapades

teman utifrån återkommande begrepp samt med utgångspunkt i våra två frågeställningar. Det resulterade slutligen i två huvudteman, utmanande samt bidragande vid brytande av kriminell livsstil med tillhörande sex underteman missbruk, föräldraskap, stigma, stöd från samhället, sociala band och sysselsättning som presenteras i resultat och analysdelen.

4.6 Förförståelse

Vi som uppsatsskribenter inledde denna uppsats med en viss förförståelse kring ämnet kriminalitet. Den ena av oss genomförde sin praktiktermin på Kriminalvården vilket gav en förförståelse kring de program som Kriminalvården erbjuder och hur arbetet kan se ut på en anstalt. Den andra av oss har genomfört sin praktiktermin på en frivillig organisation för missbrukare och fick under praktiken en förförståelse om att missbruk ofta går hand i hand med kriminalitet. Däremot har vår förförståelse kring kvinnlig kriminalitet varit begränsad då vi till största del stött på män under vår praktikperiod. Utifrån den begränsade kunskapen om just kvinnlig kriminalitet väcktes vårt intresse till att undersöka ämnet närmare. Våra erfarenheter gjorde att vi hade en syn på att det är svårt och komplext att lämna en kriminell livsstil, men att denna process kan uppfattas som mer komplex för kvinnor.

Gilje och Grimen (2006) framför att det å ena sidan kan vara riskabelt med förförståelse kring ämnet då den förförståelsen kan styra och påverka studiens utförande. Det kan leda till att man fokuserar på att bekräfta den förförståelsen man har snarare än att undersöka ämnet utifrån olika synvinklar och nyanser. Vi har i vår uppsats strävat efter att vara öppensinnade och undersöka ämnet utifrån alla möjliga synvinklar och strävat efter att förhålla oss neutralt för att inte missa sådan information som är av relevans för studien. Vidare lyfter Gilje och Grimen (2006) att en förförståelse kring ett ämne å andra sidan kan vara positivt och fördelaktigt då författarens inblick inom ämnet kan leda till att uppsatsen urskiljer en relevant inriktning av undersökningen. Då vi haft relativt stor förförståelse för kriminalitet ur ett manligt perspektiv och då kriminalitet ur ett kvinnligt perspektiv är mindre uppmärksammat väcktes vårt intresse kring att undersöka kriminalitet ur kvinnors perspektiv. Därav blev det vår inriktning i denna studie.

4.7 Studiens tillförlitlighet

Bryman (2018) hänvisar till Lincoln och Guba (1985) som har föreslagit alternativa begrepp som ska fungera som motsvarigheten till validitet inom kvalitativ forskning, detta begrepp är

tillförlitlighet (trustworthiness). Under tillförlitlighet nämns även kriterierna *trovärdighet*, *överförbarhet*, *pålitlighet* och *möjlighet att styrka och konfirmera*.

Trovärdighet innebär att man som forskare säkerställer att undersökningen genomförs inom befintliga ramar och att resultaten kommuniceras till de personer som har deltagit i studien. På så sätt kan man som forskare få en bekräftelse på att man uppfattat intervjupersonerna korrekt (ibid). För att beakta trovärdighetskriteriet har vi under intervjuerna bekräftat det som intervjupersonerna framfört och frågat om vi uppfattat det rätt. På så sätt har vi undvikit missförstånd och ökat chansen för att få en så riktig bild som möjligt.

Överförbarhet syftar till att ha fokus på det kontextuellt unika av den grupp som studeras eftersom kvalitativ forskning ofta studerar en mindre grupp med delvis gemensamma egenskaper (ibid). Eftersom det var svårare att komma i kontakt med före detta kriminella kvinnor än män behövde vi kontakta flertalet KRIS-organisationer i landet för att få tag på tillräckligt med intervjupersoner. Vi kontaktade utöver KRIS även en annan frivillig organisation där målgruppen finns. Våra intervjupersoner är därför från olika delar av Sverige vilket ger en geografisk spridning. Kvinnorna har även kommit olika långt i sin avståndprocess från kriminalitet och har en varierande ålder.

Pålitlighet innebär att man som forskare granskar alla de delar som är inkluderade i undersökningen så de är korrekta. Utomstående personer ska även, genom att ta del av den färdigställda undersökningen kunna granska så att slutsatserna är korrekta (Bryman, 2018). För att beakta pålitlighetskriteriet har vi varit noggranna med att sätta upp ramar för vår studie, vilka delar som ska vara med samt hur de ska tas an.

Möjlighet att styrka och konfirmera innebär att man som forskare ska göra sitt bästa för att ha ett objektiva synsätt under undersökningen (ibid). Eftersom vi har viss förkunskap om ämnet har vi varit noggranna och ansträngt oss med att anta undersökningen öppet och objektiva för att inte låta oss påverkas av saker som vi redan tror oss veta. Vi har även varit noggranna vid skapandet av frågor så att inte intervjuerna vinklas åt något håll.

4.8 Etiska överväganden

Enligt forskningskravet är forskning väsentligt för utvecklingen i samhället (Vetenskapsrådet, 2002) Vidare framkommer det att det är nödvändigt, eller snarare ett krav att som forskare ha kännedom om, ta hänsyn till samt följa etiska aspekter under studiens gång för att skydda de individer som är delaktiga i undersökningen. Individskyddskravet är ett krav som syftar till att motverka att deltagarna utsätts för kränkningar, förödmjukelse och psykisk eller fysisk skada. För att följa individskyddskravet menar Vetenskapsrådet att forskaren ska förhålla sig till fyra principer som vi i vår uppsats utgår från; *Informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.*

Principen om *informationskravet* innebär att forskaren informerar de personer som berörs av studien gällande syftet med studien, hur studien ska genomföras, att deltagandet är frivilligt och att studien kommer att publiceras digitalt (ibid). Detta har vi beaktat genom att framställa ett informationsblad (se bilaga 2) som innehåller information kring studiens syfte, respondenternas rättigheter kring sin medverkan samt hur materialet kommer att hanteras och bearbetas. Informationsbladet har skickat till de samtliga KRIS-föreningarna samt till en frivillig organisation. Därefter skickade vi informationsbladet till respondenterna inför de bokade intervjuerna för att säkerställa att de tagit del av informationen.

Enligt *samtyckeskravet* ska deltagaren själv bestämma över sin medverkan och forskaren behöver inhämta samtycke från deltagaren vid genomförande av intervju (Vetenskapsrådet, 2002). Detta har vi beaktat genom att informera samtliga respondenter om att deltagandet i vår undersökning bygger på frivillighet. Vi har även informerat deltagarna om att de själva väljer vilka frågor de vill svara på samt att de när som helst kan välja att avbryta sin medverkan utan att några negativa konsekvenser medföljer. Vi har även inhämtat muntligt samtycke från respondenterna innan intervjuerna startade samt informerat om deras rättigheter och studiens syfte muntligt i samband med att intervjun skulle påbörjas.

Konfidentialitetskravet innebär att intervjupersonernas personuppgifter samt andra uppgifter ska anonymiseras och behandlas på ett konfidentiellt sätt. Uppgifterna ska förvaras på ett säkert sätt så att obehöriga inte kan ta del av dem (ibid). Detta har vi tillämpat genom att avidentifiera respondenterna och deras namn, ålder och geografiska platser för att värna om deltagarnas anonymitet. Vi har förvarat alla ljudinspelningar samt transkriberingar på ett USB-minne som sedan har låsts in så att obehöriga inte har haft tillgång till materialet.

Därefter har ljudfilerna raderats från datorn. Uppgifterna som är bevarande på USB-minnet kommer att förstöras och därmed slängas när uppsatsen är färdigställd.

Vidare lyfter Vetenskapsrådet (2002) att enligt *nyttjandekravet* ska det insamlade materialet endast användas i undersökningens syfte och därmed inte heller användas mot deltagarna av exempelvis sociala myndigheter för att ge dem vård eller liknande. Detta har tillämpat genom att endast använda materialet till studiens ändamål.

Varken forskningskravet eller individskyddskravet är definitiva, och måste alltid vägas mot varandra (Vetenskapsrådet, 2002). Något som vi behövt överväga är risken kontra nyttan med att intervjua före detta kriminella kvinnor. Å ena sidan kan det föreligga en risk att ett deltagande i vår studie river upp ett känsligt förflutet som kvinnorna har kämpat med att ta sig ifrån. Att dela med sig om sina erfarenheter av ett kriminellt liv och vägen ur kriminalitet kan för många vara ett känsligt ämne. Speciellt med bakgrund till den skam som många kan känna kring att avvika från ett samhälles normer och lagar. Detta har vi under intervjuerna beaktat genom att på bästa sätt sträva efter att bemöta respondenterna med respekt och ödmjukhet. Vi har varit noga med att inte ställa frågor som framställs som dömande eller som får den enskilde att känna sig kränkt och förödmjukad. Å andra sidan anser vi att deltagandet i studien kan vara nyttigt. Våra intervjupersoner har varit positiva till vår uppsatsidé och uttryckt att de gärna vill delta och få sin röst hörd vilket har upplevts som viktigt för kvinnorna. Kvinnorna beskriver även att de är stolta över sin positiva livsförändring. Med grund i ovanstående, och övriga presenterande övervägande under uppsatsen gång anser vi att uppsatsen är etisk försvarbar då vi ger kvinnorna en möjlighet till att komma till tals kring ett ämne där män vanligtvis är i fokus.

I studien har vi valt att namnge organisationen KRIS där fyra intervjupersoner är medlemmar, två av intervjupersonerna är medlemmar i en annan frivillig organisation som vi däremot har valt att inte namnge. Detta i syfte att bibehålla respondenternas anonymitet då organisationen inte är lika stor och välkänd som KRIS vilket även betyder att organisationen inte har lika många medlemmar. Organisationen finns inte på flera orter och vi vill undvika att de material vi samlat in kan kopplas till en viss person, och vi har bedömt att den risken kan föreligga om vi röjer organisationens namn. Anledningen till att vi inte har valt att anonymisera KRIS är för att det är en större förening som har sin organisation utspritt i Sverige med ca 5000 medlemmar (KRIS u.å.). Vi har därför gjort bedömningen att vår empiri som vi presenterar

inte går att knyta an till en specifik intervjuperson från KRIS. I intervjupersonernas utsagor pratar de även mycket om just KRIS, vi upplevde att det var svårt att ge en rättvis bild av det intervjupersonerna presenterade om vi inte skulle nämna KRIS som organisation. Under hela uppsatsen har vi tagit hänsyn till de risker som det kan innebära för en före detta kriminell kvinna att delta. Framför allt har vi i analysen valt att vara selektiva med information om respondenterna som kan riskera att det kopplas till en viss person.

5. Resultat och analys

I detta kapitel presenteras resultat och analys av de sex genomförda intervjuerna. Resultatet i denna studie presenteras utifrån sex underteman som varit återkommande vid analys av det empiriska materialet. Studiens huvudtema är vad respondenterna upplevt som utmanande samt bidragande vid brytandet av en kriminell livsstil. Vilket presenteras parallellt under våra sex underrubriker. De teman som presenteras nedan avser att svara på studiens frågeställningar och syfte.

5.1 Missbruk

Samtliga sex intervjupersoner uppgav att de tidigare missbrukat narkotika och att det var starkt sammankopplat med deras kriminalitet. När respondenterna pratade om de brott som de begått, och de domarna de hade fått så var narkotika återkommande på tal. Alba och Bea beskrev att de blev väldigt egocentriska och empatilösa i sitt missbruk vilket gjorde det lättare för dem att begå brott. Detta ligger i linje med David, Bahr och Wards (2012) forskning där forskarna redogör för att kriminalitet ofta sporras av missbruk och att många utför sina brott när de är drogpåverkade, eller utför sina brott för att få tag på droger.

Jag har sålt knark, och har gjort inbrott, och har gjort bedrägerier, kört olagligt och ja, allt möjligt [...]. Kriminaliteten var missbruksrelaterad. Det va 12 år sen jag satt inne kanske, och senast jag gjort brott... ja alltså jag slutade knarka väldigt sent, jag slutade knarka för tre år sen, så jag sålde ju knark ända tills jag slutade. Så senaste brottet gjorde jag ju då för tre år sen. (Frida)

I Fridas fall så var det 12 år sedan hon blev dömd och satt i fängelse, men hon fortsatte att begå brott fram tills tre år tillbaka för att finansiera hennes missbruk. Det var först när Frida började bli nykter som kriminaliteten avslutades. I liknande spår som Frida framförde övriga fem respondenter att det var viktigt för dem att bli drogfria för att klara av att bryta med kriminaliteten. Eva beskrev att det svåraste med att bryta kriminaliteten var hennes drogberoende, eftersom hon gjorde vad som krävdes för att få tag drogerna. Davis, Bahr och Ward (2012) kom i deras studie fram till att en av de största utmaningarna med att bryta kriminalitet är kopplat till missbruk. Estrada och Nilsson (2012) påpekar även att droganvändning är särskilt vanligt bland kvinnliga lagöverträdare och att det leder till en särskild problematik för kvinnor att ta sig ur kriminalitet. Detta är någon som bekräftas i vår

studie där samtliga kvinnor har kämpat med sitt missbruk, och där behandling har varit en viktig del för att bli fri från missbruket.

Samhället har backat upp mig, och jag har tagit all hjälp jag kunde få. Speciellt bra va en tolvstegsbehandling som öppnade upp mina ögon. (Bea)

Likt Bea hade övriga kvinnor gått någon typ av behandling som de ansåg som viktigt för att först bryta missbruket och i sin tur kriminaliteten, det fanns dock delade meningar om vad för typ av behandling som var till hjälp. Marie beskriver att behandling som kommer till följd av LVM och tvång inte fungerar då personerna som kommer dit är omotiverade och inte vill bli hjälpta. Eva har en annan upplevelse, hon beskriver att hon behövde tvingas till kontraktsvård som förändrade hennes liv. Majoriteten av kvinnorna upplevde att frivillig behandling var till störst hjälp, men Evas svar tyder även på att tvångsbehandling varit till hjälp för henne. Oavsett tvång eller frivillighet så tyder svaren på att någon typ av behandling har varit bidragande för att komma ifrån sitt missbruk.

Davis, Bahr och Ward (2012) kom i sin studie fram till att drogförebyggande arbete och behandlingsprogram är av yttersta vikt för att sluta att begå brott, vilket är något som våra intervjupersoner bekräftar. Utifrån våra intervjupersoners upplevelser är vägen mot nykterhet en stor utmaning för att i sin tur kunna bryta kriminalitet. Behandlingsinsatser visade sig därför vara en stor bidragande faktor för att i slutändan bryta kriminaliteten.

5.2 Föräldraskap

Hälften av kvinnorna var mammor till ett eller flera barn, och av dessa uppgav samtliga att föräldraskapet har varit bidragande vid brytandet med den kriminella livsstilen. Rädslan över att förlora vårdnaden och/eller förstöra relationen till sina barn var något de tre kvinnorna upplevde. Eva ville vara en förebild för sina barn och inte utsätta dem för den trauma som hon själv blev utsatt för som barn av sina föräldrar. Eva och Marie bröt med kriminaliteten i samma veva som de blev gravida, däremot dröjde det för Alba. För henne och hennes barn skulle kriminaliteten till en början generera en ”guldkant” i tillvaron.

Jag fortsatte med kriminalitet när jag blev mamma för att få en guldkant i tillvaro för mig och mina barn. Och så hade vi husrannsakan ett antal gånger och

då senaste gången så fyllde min son år och jag hade förberett middag och bakat. Och sen kom polisen in, gjorde husrannsakan och då säger min son liksom 'nej mamma inte nu igen' och sen vart jag häktad och då kände jag nej nu får det va bra. Det var då jag liksom sa stopp till det, jag menar jag har ju ett val, mina barn har inget val och de har påverkats många gånger på grund av mig och mina val. Det är ingenting dem har valt. (Alba)

Alba berättar vidare att hon insåg att kriminaliteten inte längre var för barnets skull, då barnen påverkades negativt av kriminaliteten. Den insikten berättar Alba var viktig för henne. Föräldraskapet och den inverkan barnen hade på respondenterna i denna studie vid upphörandet med kriminalitet går i linje med resultaten i Michalsen (2013) studie. Michalsen undersökte kvinnors upplevelser av vändpunkter i samband med brytandet av kriminalitet. I studien framkommer att majoriteten av kvinnornas vändpunkt varit relaterat till deras barn. Kvinnorna identifierar sig med sin roll som mamma och motiverades till att återförenas med deras barn. Däremot fanns en oro kring hur relationen med barnen ska ha påverkats till följd av den långa separationen. En oro som deltagarna i denna studie också beskriver att de upplevt. Hirschs (1969) teori om sociala band kan förklara varför kvinnornas upphörande av kriminalitet har varit till följd av deras föräldraskap och vart denna oro kommer ifrån. Han menar att en person som har svaga sociala band kan känna att hen inte har så mycket att förlora på att agera normbrytande. För en person som däremot har starka sociala band är sannolikheten större att personen undviker normbrytande beteende för att inte riskera att förstöra de band som byggts upp. I likhet med Hirschs teori framför Eva hur viktigt bandet till hennes barn har varit.

Många av oss har ju barn, och att behöva skiljas från dem de är ju liksom ett band som man inte vill att någon tar ifrån oss, ingen uppoffring känns för stor. (Eva)

Respondenterna som har barn berättar att de var rädda över att förlora vårdnaden till sitt barn eller relationen till barnet. Bandet till barnet var starkare än att agera normbrytande. Vilket i sin tur motiverat kvinnorna till att bryta den livsstilen som riskerat att förstöra bandet till sina barn. För Daniella var det däremot annorlunda.

Jag har valt att inte skaffa barn för dels för att jag har för mycket beroendegenetik som jag inte vill föra över på ett barn. Men också på grund av rädslan över att folk skulle döma mig och hur jag skulle va som mamma... en kriminell mamma. Det hade nog varit en större utmaning för mig att bryta med den livsstilen med en självkänsla som låg ännu längre ner på grund av all dömande kring mig som mamma. (Daniella)

Daniellas beslut om att inte ha barn kan kopplas till Goffmans (2020) teori om stigma. Han förklarar att en individ kan välja att avstå från situationer som leder till att hen riskerar att bli stigmatiserad och agerar istället utifrån de förväntningar som samhället har på en. Gålnander (2020) förklarar i sin studie där han intervjuade före detta kriminella kvinnor att avvikelser från könsrelaterade förväntningar påverkade deras självkänsla då de kände mycket skuld och skam. De strävade efter att känna sig accepterade och inkluderade i samhället. Vidare beskriver Garcia (2016) i sin artikel att kriminalitet och mödrarskap utifrån samhällets syn inte anses höra ihop. Kvinnor förväntas enligt stereotypen ha egenskaper så som omsorgsfull, känslig och passiv, medan en kriminell förväntas vara hotfull och kraftfull. Mammor förväntas även tillbringa mycket tid med sina barn och sätta deras behov före sina egna intressen. Att som mamma avtjäna ett fängelsestraff går emot idealet kring hur en mamma ska vara och är enligt samhälleliga förväntningar ett resultat på att barnet inte har prioriterats. Därav betraktas kvinnan som en dålig och otillräcklig mamma vilket leder till dubbel stigmatisering gentemot kvinnor som både brutit mot könsnormen och avtjänat ett fängelsestraff samt haft brister i sin roll som mamma. Stigmatiseringen kan leda till svårigheter för mamman att återta vårdnaden om sina barn efter avtjänat fängelsestraff. I Daniellas fall var hon rädd över att hon själv inte kunde nå upp till de samhälleliga förväntningarna och att det skulle överföras på hennes barn och undvek därför den situationen. Eva, Alba och Marie har alla tre gemensamt känslan av att de inte levt upp till samhällets förväntningar kring hur de bör vara som mamma, de beskriver att de ofta har känt sig som dåliga mammor.

5.3 Stigma

Samtliga sex respondenter uppgav att de har blivit stigmatiserade på grund av deras bakgrund, dock i varierande grad. Flera av kvinnorna berättade att de kämpade för att förändra sin livsstil men att det var utmanande eftersom de ofta blev dömda och påmindas om vad de

tidigare hade gjort av allmänheten i samhället. Hirschfield och Piquero (2010) menar att allmänheten har en tendens att ta avstånd från före detta kriminella då de betraktas som farliga och opålitliga, vilket i sin tur kan leda till exkludering. Intervjupersonerna kunde i situationer då de var ute på stan, handlade eller tränade uppleva det som Hirschfield och Piquero beskriver, det ska dock tilläggas att sammanhanget kvinnorna befann sig i spelade stor roll. I andra kontexter kunde de få beröm och bli inkluderade vilket var bidragande för dem i återintegreringsprocessen. Daniella ger ett exempel på hur stigmat kunde uttrycka sig.

Jag är uppvuxen i en liten by där alla känner igen en. Det va så mycket prat och skitsnack, jag blir fortfarande dömd idag. Det va folk som skrev ut mina domar, postade till folk, det va en tung bit och axla ett helt samhälle som står emot en. Och det va tungt för mina föräldrar som fick höra massa skit om mig. Så fort det hände någonting i det här lilla samhället så trodde man att det va jag, även fast det inte va jag och det va tungt. (Daniella)

Daniella beskriver att det var en tuff tid i början på hennes återintegreringsprocess där hon fick stå ut med mycket motgångar och höra negativa saker fast hon hade påbörjat en förändring. Ett av de stigma som Goffman (2020) presenterar är *fläckar på den personliga karaktären*. Enligt Goffman innefattar den typen av stigma bland annat karaktärsstigma som kriminella och missbrukare bär på. Vidare menar Goffman att en individs vetskap om att hen har egenskaper som inte anses vara önskade kan medföra att man behöver kämpa med att skapa en bild av sig själv där dessa negativa egenskaper inte existerar. Goffman menar även att den stigmatiserade individen kan fångas i de förväntningar som omgivningen och samhället har på hen vilket införlivar egenskaperna och individen betar sig och agerar utifrån de förväntningar som finns. När Daniella mötte folk i stan som kunde påminna henne vad hon har gjort eller lägga negativa kommentarer beskrev hon att hon fick kämpa med att behärska sig och i stället försöka tänka på den nya bild av sig själv där dessa egenskaper inte existerade.

Det tunga va ju rädslan över att förändra livet, min utmaning va att jag tänkte att folk skulle döma mig och kommer veta vem jag är. Har man levt i utanförskap hela livet och sen helt plötsligt ska tillbaka till samhället igen bland folk som är normala liksom, jag kände mig inte normal liksom. (Bea)

Bea berättar utöver ovan citat att hon även bar på mycket skuld och skam över sin bakgrund, och att hon handskades med tankarna om hur andra såg på henne. ”Normal” är ett ord som både Bea och övriga kvinnor ofta använder. Flera av kvinnorna beskriver en ”normal” människa som en ”Svensson” som inte begår kriminella handlingar, som har ett jobb och sköter sig. Frida berättar i något liknande spår som Bea hur hon upplevde att det inte spelade någon roll om hon la av med både kriminalitet och missbruk, att hon alltid kände sig annorlunda ändå. Hon kände sig varken som en kriminell eller missbrukare längre, men hon kände sig inte heller som en del av samhället utan beskriver att hon var någonstans mitt i mellan. I Gålnanders (2020) studie var kvinnorna som lämnade ett kriminellt förflutet aktivt medvetna om sitt behov av att hantera misskrediterad information om sitt förflutna, detta påverkade kvinnornas självkänsla och Gålnanders analys tyder på att strävan efter att bli inkluderad och accepterad hindrades av kvinnornas känsla av skuld och skam. Eva beskriver sin rädsla över att vara öppen om sin bakgrund.

Jag är inte alls öppen om min bakgrund till människor som inte känner mig, jag vill inte skrämma iväg någon, de kommer ju inte vilja vara min vän om de vet allt jag har gjort. Och man vill ju ändå bli bedömd för den man är idag och inte den man har varit. (Eva)

I likhet med Eva så beskriver även Bea att hon inte är öppen om sin bakgrund för ”jättemånga”, det berodde på att hon var rädd att folk skulle döma henne och använda hennes bakgrund mot henne. Några intervjupersoner berättade istället att de var öppna om sin bakgrund. Gålnander (2020) menar att kvinnor med ett kriminellt förflutet ofta ställs inför ett dilemma i avståndsprocessen. Å ena sidan kan det finnas mycket att vinna att vara öppen och ärlig om sin bakgrund, på så sätt kan omgivningen se att individen har förändrats till det bättre och tagit sig ifrån en destruktiv tid av deras liv. Å andra sidan beskriver Gålnander att öppenhet om ett kriminellt förflutet kan leda till betydande socialt stigma, segregation eller till och med uteslutning från samhället. Våra intervjupersoners svar speglar de två strategier som Gålnander presenterar, medan Eva och Bea inte var så öppna om sin bakgrund av rädsla för att bli exkluderade så var det annorlunda för resterande respondenter. Marie beskriver det på följande sätt.

Jag är väldigt öppen om allt nu, genom att vara öppen märker jag själv vilka människor jag vill ha mitt liv och vilka som inte är värda att lägga energi på.

Fast under första tiden var jag inte så öppen, det kom efter några år efter jag hade lämnat kriminaliteten. (Marie)

Frida i sin tur beskriver att hon är stolt över sin förändring och blir glad och motiverad när hon får positiva kommentarer om hennes livsförändring, Daniella menar att det har varit viktigt för henne att vara öppen och ärlig, på så sätt har hon kunnat visa att hon är ledsen över vad hon gjort men också att hon är annorlunda idag. Goffman (2020) presenterar också i likhet med Gålnander (2020) att en strategi där individen är öppen och ärlig om sin bakgrund kan innebära en acceptans från övriga i samhället. Utifrån våra intervjupersoners berättelser tycks man både kunna vinna och förlora på att vara öppen om sin bakgrund. De intervjupersoner som är öppna om sin bakgrund menar att de varit bidragande för att nå en acceptans. En möjlig tolkning är att det tidigt i avståndsprocessen uppstår en förvirring om hur öppen man bör vara, om man förlorar eller vinner på det. Intervjupersonernas svar tyder dock på att de som varit öppna efter ett tag har upplevt en viss acceptans av samhället.

5.4 Stöd från samhället

Några insatser som våra intervjupersoner har kommit i kontakt med är de som Kriminalvården erbjuder i samband med en verkställighet, redan då ska Kriminalvården arbeta för att förebygga återfall i brott med lämpliga insatser (Kriminalvården, 2021). Respondenternas erfarenheter av Kriminalvården visade sig dock vara mestadels negativa, även om kvinnorna kunde nämna några enstaka delar inom Kriminalvården som ansågs vara positiva. Kriminalvården tycks enligt intervjupersonernas svar sakna mycket som hade kunnat hjälpa kvinnorna i deras första steg ifrån kriminalitet. Det tycks även sakna en samverkan mellan kriminalvården och andra myndigheter vilket har resulterat i att kvinnorna upplevt att de hamnat mellan stolarna.

Programmen är en lekstuga, det ska vara så himla bekostat men det är ett skämt, det är likadant som när du blir dömd för villkorlig dom och får en övervakare. Det hjälper inget. En övervakare ringer dig en gång i veckan, du går inte på något pissprov även om man egentligen ska göra det så har de ingen koll. Och de är klart jag fortsatte knarka då, de var väl ingen som kollade mig. (Daniella)

Utifrån vad Daniella, och flera av kvinnorna berättar går det att se både likheter och olikheter med Michalsens (2013) studie. I Michalsens studie visade det sig att många av kvinnorna tyckte att fängelsetiden å ena sidan var en fruktansvärd upplevelse. Å andra sidan var det många som uppgav att den var nyttig eftersom de hjälpte dem att lära känna sig själva på grund av överflöd av tid, och vanligtvis nykterhet. Vi tolkar det som att kvinnorna i vår studie inte var så nöjda med Kriminalvårdens insatser, såväl i fängelse som på frivården efter avtjänad fängelsestraff. I kontrast till vad Michalsen kom fram till så var det ingen av kvinnorna i vår studie som nämnde att fängelsestraffet var en vändpunkt.

Vi kunde identifiera fler skillnader gentemot tidigare forskning. I Cobbinas (2010) studie beskriver kvinnorna att villkorliga tjänstemän spelade en viktig roll i deras återintegrering där tjänstemännen tillskrevs förmåga att lyssna, uppmuntra och ge stöd. Ingen av kvinnorna i vår studie nämnde att de hade en gynnsam kontakt inom Frivården, både Daniella och Marie beskriver dessutom en brist utav drogkontroller som försvårade deras återintegrering då de kunde fortsätta att ta droger under tillsynstiden. Vi tolkar svaren som att kvinnorna hade önskat en striktare tillsyn som hjälpt dem i avståndsprocessen. Alba berättar i stället om andra insatser som fungerat som en vändpunkt för henne.

Min vändpunkt blev när min pojkvän skulle in på behandling, och jag bestämde mig för att också gå på en behandling bara för att han trodde att jag inte skulle komma in. Men jag kom dit fullt aktiv och satt där i en grupp med anhöriga som berättade om sina erfarenheter om hur de kände att leva med en aktiv narkoman. Det kändes som att allihop pratade till mig. (Alba)

Alba beskriver hur hon började förstå vilken påverkan hennes livsstil fått på sina anhöriga. I likhet med Alba berättar även Bea att hon fick en behandling som var startskottet för henne, hon upplever att samhället har backat upp henne och säger även att hon tagit emot all hjälp hon kunnat få. Eva nämner i sin tur att hon fått en kontaktperson genom Socialtjänsten som följer med henne till varuhus, fikar med henne och finns som stöd. Vidare berättar hon att det var väldigt motvilligt till en början men att hon fått väldigt mycket hjälp och stöd av kontaktpersonen som hjälpt henne att bryta dåliga vanor. Liknande stöd och hjälp som Alba, Bea och Eva beskriver har även visat sig vara viktigt för kvinnorna i Cobbinas (2010) studie. Majoriteten av kvinnorna i Cobbinas studie hade tagit emot varierande insatser som ansågs vara en del av deras framgångsrika återintegrering, många kvinnor berättade även att det

fanns bra insatser som var inriktade till just kvinnor. I motsats till kvinnorna i Cobbinas studie upplevde majoriteten av våra intervjupersoner att det saknades insatser som var inriktade till dem som kvinnor. Flera av kvinnorna i vår studie upplevde att det fanns mycket mer stöd för män som vill lämna kriminaliteten bakom sig, och några beskriver även att samhället hade kunnat stötta kvinnor mer. Daniella berättar hur hon upplever det.

Det finns mycket mer hjälp att få om man är en man, de blir ju uppvaktade på ett helt annat sätt än vad vi kvinnor blir. Kvinnor kan bara vända sig till kvinnojouren men vi har inget och göra där för vi lever inte under hot, vi är ju hotet, finns inget för oss. Så samhället har inte hjälpt mig som kvinna att komma ifrån kriminaliteten. (Daniella)

Kvinnorna beskriver att det finns generella insatser som riktar sig till både kvinnor och män, dock beskriver flera kvinnor att det saknas stödgrupper endast för kvinnor. Marie beskriver att kvinnor hjälper och förstår varandra på ett annat sätt och att de ofta blir sedda som objekt och har svårt att bli tagna på allvar när de befinner sig i grupper med män. Det som istället var gemensamt för våra intervjupersoner var upplevelsen att frivilliga organisationer har gett det bästa stödet om man ser till vad samhället har att erbjuda. Majoriteten av kvinnorna upplevde att de fann en gemenskap och fick hjälp från personer som varit i samma sits.

Jag är så tacksam över att jag hade KRIS[...]. De gav mig anställning och nycklar till lokalen och bara att dem vågade göra det gjorde mig motiverad. KRIS har funnits där. (Bea)

Fyra av våra intervjupersoner var medlemmar i KRIS och resterande två var medlemmar i en annan frivillig organisation. Likt Bea berättar samtliga kvinnor att de stöd och insatser som de blivit erbjudna från de frivilliga organisationerna har varit avgörande för att bryta med kriminaliteten och kunna återintegreras i samhället. Marie berättar att dessa frivilliga organisationer är viktiga då en del kan uppleva att de inte får tillräckligt med stöd från myndigheter. Marie berättar även att hon upplever att hon blir behandlad på ett mer humant sätt eftersom många av de personer som är inom de organisationerna delar hennes erfarenheter.

5.5 Sociala band

Samtliga respondenter lyfter hur viktigt stödet från vänner, familj och en eventuell partner har varit för dem vid avslut av den kriminella livsstilen. Kvinnorna förklarar att de behövt ta avstånd från familj och vänner som lever kvar i det kriminella tankemönstret för att klara av och bryta kriminaliteten. Processen av att bryta med vänner och familj som inte har ett bra inflytande på en har upplevts som en utmaning till följd av den ensamhet som medföljer. Respondenterna beskriver dock att det har varit nödvändigt för att möjliggöra en förändring.

När man lämnar kriminalitet så behöver man lämna alla man någonsin har känt, man känner sig utsatt och folk kanske tittar lite snett o så, man är osäker och självförtroendet är inte på topp. Men den förändringen tycker jag är viktigast, för man blir ju som man umgås. (Eva)

Likt Eva framför Marie att det är svårt att bryta med kriminalitet då man inte vill bli av med gemenskapen man har med den kriminella umgängeskretsen. Hon berättar att hon kände sig mycket ensam till en början, men att det var viktigt för henne att bryta med sitt gamla umgänge för att kunna lämna kriminaliteten bakom sig. Davis, Bahr och Ward (2012) framför i sin studie att familjens stöd och en prosocial vänskapskrets är viktig vid en återintegreringsprocess. De vänner och familjer som lever ett laglydigt liv har ett positivt inflytande för att sluta begå brott. Det går i likhet med det Eva beskriver, att ”man blir som man umgås”. För Alba, Bea och Daniella har vännerna, som inte själva är kriminella haft stort positivt inflytande för att klara av att bryta med kriminalitet. Vänner som de träffat genom att vara på KRIS, gå till kyrkan, gå till gymmet eller genom sin partners umgängeskrets. De framför hur viktigt det var att vännerna själva inte var kriminella, för kriminella vänner försvårade endast processen. Bea beskriver följande:

Hela min umgängeskrets är kristna som jag lärde känna genom kyrkan, och de har hjälpt mig hålla mig borta från all skit eftersom dem själva inte sysslar med sånt. (Bea)

För Daniella blev även hennes relation ett viktigt stöd vilket går i linje med Michalsens (2013) studie där kvinnor uppgav att bra relationer varit en vändpunkt för dem. Hon beskriver sin man som en ”Svensson”, som inte har någon historik med kriminalitet, som arbetar och

sköter sig. Daniella beskriver att ett normalt liv är som att leva som en Svensson, att gå till ett arbete och leva laglydigt.

När jag träffade min man, så var jag mätt på det livet. Min man fick mig att inse att livet är så mycket mer, för han är väldigt svensson och har aldrig gjort något i sitt liv. Och när jag blev kär i honom så kände jag att jag vill leva ett normalt liv med honom. (Daniella)

Även familjen har varit viktig för Bea, Daniella och Frida. Familjen har stöttat och kämpat för dem in i det sista vilket kvinnorna upplevt som bidragande vid brytandet av den kriminella livsstilen. Davis, Bahr och Ward (2012) lyfter däremot i sin studie att en avsaknad av stöd från familj och vänner har upplevts som en utmaning vid brytandet av den kriminella livsstilen. Normbrytande vänner och familjer försvårar avslutandet av kriminalitet. Detta går i linje med Maries upplevelse. För Marie stjälpde familjen hennes avståndsprocess.

Min familj kunde ju inte stötta mig, de var själva kriminella. Det var de som oftast drog mig in i samma skit gång på gång. (Marie)

Kvinnorna förklarar att det har varit svårt att hitta nya vänner och att de varit rädda för att bli dömda från allmänheten. Det kan kopplas till Gålnanders (2020) studie där deltagarna beskriver att de upplevde en social utestängning på grund av deras kriminella förflutna. Däremot framför Gålnander att det har visat sig vara framgångsrikt att vara öppen om sin historia för att individen själv ska få möjlighet att ge en rättvis bild om sitt förflutna. Majoriteten av kvinnorna är öppna om sitt förflutna, de upplever att ärligheten är viktig för dem. Daniella berättar att hon ville förklara sin sanning.

Jag har också skaffat mig nya vänner som jag har träffat genom min man. Men det var jobbigt i början då ingen av de tjejerna har varit kriminella och så kommer jag där tjena tjena och var rädd för att bli dömd men dem har aldrig dömt mig. De ville däremot lyssna och höra och det betydde mycket för mig för då kunde jag förklara min sanning, för det blir ju mycket tassel och tasslar i småbyar. (Daniella)

Eva undviker däremot att prata om sitt förflutna. Hon berättar att hon är rädd för att skrämman iväg någon om hon öppnar upp sig om hennes kriminella bakgrund. Rädslan för att bli dömd för den hon en gång varit snarare än den hon är idag gör att hon inte berättar om sin bakgrund för nya bekantskaper. Hon är rädd över att de personerna inte kommer att vilja vara hennes vän.

5.6 Sysselsättning

Davis, Bahr och Ward (2012) framför i sin studie att återintegreringen oftast är en svår och komplex process för många som vill bryta med kriminalitet. En av utmaningarna som lyfts är svårigheterna för före detta kriminella att få ett arbete, detta på grund av brist på erfarenhet och utbildning. Brist på tillräcklig erfarenhet för att komma in på arbetsmarknaden uppger även majoriteten av respondenterna i denna studie som ett problem de stött på. Men för Daniella var det snarare hennes brottsregister än brist på erfarenhet som försvårade för henne i arbetssökandet.

Det är ju skitsvårt och vara kvinna och vara dömd idag och speciellt när det gäller våldsbrott, jag sökte ju jobb ganska länge och ville in i arbetslivet. Är man kvinna och dömd för våldsbrott så är det så himla tabu. Jag va ju tvungen att säga till arbetsgivaren vad jag är dömd för och de tog inte emot mig liksom även fast jag hade erfarenhet inom yrket. (Daniella)

Hirdchfield och Piquero (2010) har i sin studie undersökt samhällets attityder gentemot före detta kriminella kommit fram till att majoriteten av allmänheten bedömer före detta kriminella som opålitliga och farliga. Därav tenderar dem att exkluderas från olika sammanhang. Detta har varit tydligt i Daniellas fall. Estrada och Nilsson (2012) visar i sin studie att kvinnor tenderar att få värre konsekvenser av deras förflutna kriminella livsstil än vad män får, exempelvis så har kvinnor svårare att skaffa sig en sysselsättning. Daniella var inte ensam om att tycka att arbetssökandet var en utmaning. Samtliga kvinnor berättar hur de kämpade med att hitta en sysselsättning som de kunde försörja sig på och som hjälpte dem att bryta det kriminella tankemönstret. Bea berättar att hon kände sig socialt utestängd av samhället till följd av att hon blev kallad till flera intervjuer men lyckades inte få någon anställning. Davis, Bahr och Wards (2012) studie kom fram till att sysselsättning var en viktig del i det vardagliga livet för att hålla sig borta från kriminalitet och droger. Flera av deltagarna i deras

studie uppgav att någon typ av sysselsättning var nödvändig, en anställning gjorde att de kände sig mindre uttråkade och hade något att se fram emot. Det gav även möjlighet till en laglig inkomst vilket i sin tur ledde till att de inte kände att de var i behov av att leta efter alternativa olagliga inkomstkällor, via exempelvis droghandel. Eva berättar att läkare och psykologer rekommenderade henne att inte jobba eller praktisera för att kunna återhämta sig från sin psykiska ohälsa. Det visade sig inte vara en bra strategi. Vilket går i likhet med resultaten som Davis, Bahr och Wards (ibid) studie har visat.

Det var inte alls bra för mig, det var för mycket dötid. Och det tar tid tills man börjar tänka som en normal människa kring vad man ska göra och hitta på. Och det var där det gick snett och det är det jag har gjort annorlunda idag, jag har skaffat mig en sysselsättning. (Eva)

Marie berättar att rutiner är viktigt för henne, när hon inte har rutiner i sitt liv så hamnar hon ur balans och blir stirrig. Det har tidigare varit en anledning till att hon inte klarat av att bryta med kriminalitet. Hon uttrycker vidare att det är viktigt för henne att ha en plats att gå till om dagarna där hon får möjlighet till att känna sig behövvd och viktig. Därför betonar hon vikten av att ha en sysselsättning. Att kvinnorna upplevde att de behövde en sysselsättning för att hålla sig borta från kriminalitet går i linje med Hirschis (1969) teori om sociala band. Han förklarar att banden till prosociala institutioner påverkar ens agerande och beteende.

Involvement är ett nyckelbegrepp från Hirschis teori som förklarar att när en individ är delaktig och engagerad i konventionella aktiviteter så ökar även möjligheten till att hålla sig borta från kriminalitet. Detta på grund av att man bokar upp sin tid till annat. Vidare berättar de kvinnorna som är aktiva hos KRIS att organisationen har varit till stor hjälp för att komma in i arbetslivet. Genom KRIS fick de en form av sysselsättning. Alba och Frida jobbade ideellt och fick lönebidrag. Daniella och Bea blev efter sin arbetspraktik anställda på KRIS. Samtliga kvinnor uttrycker att någon typ av sysselsättning har varit avgörande för att klara av att lämna den kriminella livsstilen bakom sig. Tack vare att de kunde jobba på KRIS fick de även inkomst, utan att utföra kriminella handlingar.

Jag är så tacksam över att jag hade KRIS, de gav mig anställning och nycklar till lokalen och bara att dem vågade göra det gjorde mig motiverad. (Bea)

Hirschi (1969) förklarar nyckelbegreppet *commitment* som hänvisar till att när en person lagt mycket tid på ett arbete så hindrar det personen från att begå brott för att man inte vill riskera att förlora sin investerade tid och därav arbetet. Samtliga respondenter berättar att de engagerade sig i arbetet och uttryckte en tacksamhet över att ha fått en anställning på grund av den stora utmaning arbetsökandet har varit. Daniella har gått på utbildningar via KRIS och investerat mycket tid i arbetet. Vidare kan Hirschis teori kopplas till att kvinnornas engagemang och investerade tid i arbetet har varit bidragande för att hålla sig borta från kriminalitet på grund av rädslan över att förlora jobbet som varit svårt att få.

Kvinnorna beskriver att KRIS ger dem möjlighet till att hjälpa andra kvinnor som är i samma sits som de själva varit i. Gålnander (2020) förklarar i sin studie att det har visat sig vara framgångsrikt att vara ett ”professionellt ex” för att hantera sin stigmatisering från kriminalitet, missbruk och psykisk ohälsa. Genom att engagera sig i ett arbete som syftar till att hjälpa andra människor med liknande bakgrund blir man ett ”professionellt ex”. Man intar då rollen som hjälpare och delar med sig sina erfarenheter och stöttar andra kvinnor. Kvinnorna i Gålnanders studie upplever att de befriar sig själva från den skada som de orsakats av deras tidigare handlingar, vilket i sin tur minskar känslan av stigmatisering och strukturella hinder för anknytning till det konventionella samhället. Alba beskriver att hon nu är aktiv inom KRIS och ger tillbaka genom att jobba ideellt.

Vi kan förstå våra intervjupersoners agerande utifrån Gålnanders (ibid) resultat där kvinnorna i hans studie uttrycker att de gärna vill hjälpa andra kvinnor som befinner sig i sitsen dem själva gjort. Kanske kan dem, genom att ge tillbaka, känna att det befriar dem från deras tidigare livsstil och handlingar genom att göra karriär som hjälpare. Precis så som Alba beskriver att de känner.

6. Avslutande diskussion

Nedan följer en diskussion kring resultatet utifrån analysavsnittet. Vidare följer metoddiskussion och därefter avslutar vi med att ge förslag på vidare forskning.

6.1 Resultatdiskussion

Frågeställningarna som vi i denna studie avsett att svara på är vad före detta kriminella kvinnor har upplevt som bidragande samt utmanande vid brytande av deras kriminella livsstil

i syfte att få en ökad förståelse kring avståndsprocessen från kriminalitet. Vi fann genom analys av det empiriska materialet återkommande teman kring vad som varit utmanande och vad som varit bidragande utifrån kvinnornas upplevelser. Avståndstagandet är en komplex process som kan påverkas av många olika faktorer. Vi kunde trots komplexiteten identifiera sex återkommande teman; missbruk, föräldraskap, stigma, stödet från samhället, de sociala banden och sysselsättning som har haft störst påverkan på kvinnorna, på både gott och ont, i deras avståndsprocess.

Vi kan utifrån analysen dra slutsatsen att missbruk och kriminalitet har varit starkt sammankopplat. Brottligheten hos kvinnorna har till största del handlat om att finansiera sitt missbruk. Därför har missbruket varit en stor utmaning för att klara av att bryta med kriminaliteten. Behandling i olika former, förutom behandlingen som kriminalvården erbjuder, har rapporterats vara en av nycklarna för att först bli nykter, som i sin tur underlättade att bryta med kriminaliteten. Vi fann även att kvinnorna upplevt att de saknat tillräckligt stöd som är anpassat just för kvinnor. Trots avsaknaden av stöd anpassat för kvinnor så berättar samtliga respondenter att de lyckats finna någon typ av stöd som varit bidragande i deras avståndsprocess. Upplevelserna kring Kriminalvårdens behandlingsinsatser har till det mesta varit negativa, respondenterna upplevde en avsaknad av samverkan mellan myndigheter och att dem själva till följd av det hamnade mellan stolarna efter avslutad påföljd. Samtliga respondenter har istället upplevt att frivilliga stödorganisationer gett det bästa stödet utifrån vad samhället har att erbjuda. Fyra av respondenterna berättar att stödet från KRIS har varit avgörande, och de två resterande nämner den andra frivilliga organisationen som ett stort stöd. Det bör dock tilläggas att samtliga respondenter är delaktiga i föreningar på ett eller annat sätt, därav kan svaren ha påverkats utifrån de omständigheterna. Utifrån vad kvinnorna berättar verkar ett stöd från personer med liknande bakgrund fungera bättre än personer från myndigheter som har erhållit sin kunskap genom utbildning.

De samhälleliga förväntningarna kring könsrollerna och hur en kvinna eller mamma bör vara, och kring att kriminalitet inte anses höra ihop med kvinnlighet och mödrarskap har påverkat kvinnorna i avståndsprocessen. Att inte uppnå de samhälleliga förväntningarna har bidragit till en känsla av att bli stigmatiserad vilket har försämrat självkänslan och självbilden. Därav har stigma upplevts som en utmaning vid brytandet av kriminalitet. Föräldraskapet har drivit de kvinnor som har barn till att upphöra med kriminalitet. Rädslan över att förlora vårdnaden om sitt barn eller relationen till barnet har varit stark, och därför bidragande vid upphörande

av kriminella livsstilen. Sociala band och sysselsättning har varit en viktig del i kvinnornas avståndsprocess. Svaga sociala band till exempelvis familj, vänner eller partner har varit utmanande och likaså brist på sysselsättning. Har det däremot funnits stöd från familj, vänner eller partner samt en form av sysselsättning så har avståndsprocessen underlättats. Kvinnorna har under avståndsprocessen försökt finna en gemenskap från icke-kriminella människor, samt sökt efter en sysselsättning för att lyckas bryta med det kriminella tankemönstret. Dessa faktorer har främst de frivilliga organisationerna med inriktning på kriminalitet och missbruk tillgodosett. Det har upplevts som en stor utmaning men när de lyckats med det så har ett avslut av kriminaliteten varit enklare att uppnå. Sysselsättning har även stärkt de sociala banden till det konventionella samhället, och därmed har det varit lättare att avstå från kriminalitet då man ansåg att man hade mer att förlora på att begå kriminella handlingar. Exempelvis förlora jobbet, den investerade tiden man lagt på jobbet men också gemenskapen på jobbet.

6.2 Metoddiskussion

Ett kvalitativt metodval anses vara fördelaktigt i en undersökning där man avser att undersöka respondenternas erfarenheter och upplevelser kring något (Ahrne & Svensson 2015). Då vår studies syfte har varit att ta del av före detta kriminella kvinnors upplevelser och erfarenheter kring vägen ur kriminalitet ansåg vi att valet av semistrukturerad intervju var en lämplig insamlingsmetod. Vi fick genom semistrukturerade intervjuerna en större möjlighet till att fånga och förstå de före detta kriminella kvinnornas upplevelser på ett djupare plan. Under intervjuens gång hade vi ett stort utrymme till att ställa följdfrågor och vara flexibla med vår intervjuguide. Detta är svårare att uppnå med en kvantitativ metod och strukturerade intervjuer då man saknar utrymme för flexibilitet (Bryman, 2018). Med en kvantitativ insamlingsmetod hade vårt syfte med studien varit svårundersökt då det inte hade gett oss samma möjlighet till djupare analys och förståelse av kvinnornas upplevelser med att bryta med kriminalitet. Däremot hade vi med en kvantitativ metod kunnat nå ut till fler deltagare och haft en större möjlighet till generaliserbarhet (ibid). Det är inte fullt troligt att resultatet är överförbart på andra kontexter, miljöer och tidpunkter då den enbart är baserad på sex kvinnors livsberättelser. Syftet med vår studie har dock inte varit att kvantifiera intervjupersonernas svar, att nå en bredd i studiens ämne eller att generalisera resultaten. Det har snarare varit att fånga kvinnornas unika och personliga bilder av deras verklighet. Vi har även fokuserat på vad respondenterna säger och inte på hur dem säger det. Därav har en

kvalitativ ansats varit mest lämpad i vår studie. Vi har i vår studie utgått från ett tolkande synsätt och en abduktiv ansats. Vi började påbörjade uppsatsen med en observation kring studiens ämne, vidare studerade vi teorier för att öka förståelsen för ämnet. Därefter inhämtade vi empiri som vi studerade utifrån den observation av tidigare forskning och vald teori kring ämnet. Valet av den abduktiva ansatsen föll sig naturligt.

Bryman (2018) lyfter vikten av att som författare inte låta sina värderingar och förförståelse kring ämnet påverka studien. Vi har under studiens gång strävat efter att vara medvetna om och diskutera vår förförståelse vi haft kring kriminalitet ur ett kvinnligt perspektiv. Detta för att nå en ökad transparens och vara så neutrala som möjligt. Som forskare är det däremot inte möjligt att förhålla sig helt objektiv under studiens gång (Malterud, 2014). Däremot har vi strävat efter att vara objektiva genom att reflektera kring vår förförståelse under studiens gång. För att styrka studiens pålitlighet har vi noggrant tolkat och analyserat det insamlade materialet och haft ett granskande synsätt genom uppsatsens gång. Den färdiga studien har även granskats av familjemedlemmar, vänner samt vår handledare. Vi har vidare lagt fokus på att beskriva och redogöra för forskningsprocessens gång så konkret som möjligt för att öka studiens pålitlighet.

6.3 Förslag på vidare forskning

Majoriteten av den befintliga forskningen är baserad på män och syftar till att förklara mäns upphörande med kriminalitet. Då forskning kring kvinnors perspektiv är begränsat (Lander m.fl. 2003) anser vi det relevant att forska vidare kring vägen ur kriminalitet utifrån kvinnors perspektiv genom att inkludera kvinnliga deltagare. I takt med att kvinnors brottslighet har ökat de senaste åren (Brå, 2021) så ökar även behovet av ytterligare forskning inom ämnet. Då många av våra kvinnor upplevde att det fanns begränsat med insatser till dem som kvinnor anser vi att det hade varit intressant att fortsätta undersöka hur möjligheten till insatser ser ut för kvinnor som vill lämna en kriminell livsstil, detta eftersom majoriteten av kvinnorna upplevde att det finns mer stöd till män.

7. Referenser

- Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2015). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I: Ahrne, G & Svensson, P. (red) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.
- Brandberg, Ulrika & Knutson, Tom (2011) Kvinnors brott i fokus när samhället förändras. *Advokaten*, nr 9, årgång 77: 23–28.
<https://www.advokaten.se/Tidningsnummer/2011/Nr-9-2011-Argang-77/Kvinnors-brott-i-fokus-nar-samhallet-forandras/> (Hämtad 2021-12-02)
- Brottsförebyggande rådet (2021) *Kriminalstatistik 2020*.
[Sammanfattning_kriminalvard_2020.pdf \(bra.se\)](https://www.bra.se/download/18.62c6cfa2166eca5d70e1ab5c/1615396313681/Sammanfattning_kriminalvard_2020.pdf). (Hämtad 2021-12-01)
- Brottsförebyggande rådet (2019) *Kriminalstatistik 2018*.
https://www.bra.se/download/18.62c6cfa2166eca5d70e1ab5c/1615396313681/Sammanfattning_kriminalvard_2018.pdf. (Hämtad 2021-11-02).
- Brottsförebyggande rådet (2016) *Stöd till avhoppare från kriminella grupperingar*.
https://www.bra.se/download/18.25f91bdc15453b49d0f42d9d/1465470312075/2016_6_Stod_till_avhoppare_fran_kriminella_grupperingar.pdf. (Hämtad 2021-12-05)
- Brottsförebyggande rådet (2008) *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2007*.
<https://www.bra.se/download/18.1ff479c3135e8540b2980008087/1371914737723/18%20Kvinnors%20brottslighet.pdf> (Hämtad 2021-12-12)
- Brown, Marilyn, & Bloom, Barbara E (2018) Women's desistance from crime: a review of theory and the role higher education can play. *Sociology Compass*. 12(5): 1–11.
- Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplaga 3. Malmö: Liber.
- Carlsson, Christoffer (2012) Using 'Turning Points' to Understand Processes of Change in Offending: Notes from a Swedish Study on Life Courses and Crime. *The British journal of criminology*. 52(1): 1-16.

Cobbina, Jennifer E. (2010) Reintegration Success and Failure: Factors Impacting Reintegration Among Incarcerated and formerly incarcerated women. *Journal of Offender Rehabilitation*, 49(3): 210–232.

David, Celeste, Stephen J Bahr & Carol Ward (2013) The Process of offender reintegration: Perceptions of what helps prisoners reenter society. *Criminology and Criminal Justice*, 13(4): 446–469.

Ekbohm, Thomas (2016). *Människan, brottet, följderna: [kriminalitet och kriminalvård i Sverige]*. 8., [rev.] uppl. Stockholm: Natur & kultur.

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Ahrne, Göran (2015) Att få kunskap om samhället genom ... att fråga folk. I: Ahrne, G & Svensson, P. (red) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Estrada, Felipe & Nilsson, Anders. (2012), 'Does it Cost More to be a Female Offender? A LifeCourse Study of Childhood Circumstances, Crime, Drug Abuse, and Living Conditions', *Feminist Criminology*, 7(3): 196–219.

Garcia, Janet (2016) "Understanding the Lives of Mothers after Incarceration: Moving Beyond Socially Constructed Definitions of Motherhood". *Sociology Compass*. 10(1): 3-11.

Gilje, Nils & Grimen, Harald (2007) *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. Göteborg: Daidalos.

Goffman, Erving (2020). *Stigma: den stämplades roll och identitet*. Femte upplagan Lund: Studentlitteratur

Goffman, Erving (1963) *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. London: Penguin books.

Gunnison, Elaine., Bernat, Frances P., Goodstein, Lynne (2016). *Women, Crime, and Justice: Balancing the Scales*. USA: John Wiley & Sons Inc.

Gålnander, Robin (2020). "Shark in the Fish Tank": Secrets and Stigma in Relational Desistance from Crime. *The British Journal of Criminology*. 60(5): 1302-1319

Hirschi, Travis (2002). *The craft of criminology: selected papers*. New Brunswick, N.J.: Transaction

Kriminalvården (2018) *Kriminalvård och statistik*.
<https://www.kriminalvarden.se/> (Hämtad 2021-11-30)

Kriminalitet (2019) *I Svenska Akademiens ordböcker*.
<https://svenska.se/tre/?sok=kriminalitet&pz=2>. (Hämtad 2021-12-01).

KRIS (u.å.) *Om Kris*.
<https://kris.a.se/info-2/> (Hämtad 2021-11-18)

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3. Uppl.,
Lund: Studentlitteratur.

Lander, Ingrid, Pettersson, Tove & Tiby, Eva (2003) "Presentation av antologin och en feministisk kritik av kriminologin". I: Lander, I, Pettersson, T & Tiby, E. (red), *Femininiteter, maskuliniteter och kriminalitet – Genusperspektiv inom svensk kriminologi*. Lund: Studentlitteratur.

Malterud, Kirsti. (2014). *Kvalitativa metoder i medicinsk forskning*. Lund: Studentlitteratur.

Michalsen, Venezia (2013) A Cell of One's Own? Incarceration and Other Turning Points in Women's Journeys to Desistance. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*. 63(6): 940–959.

Sampson Robert J, & Laub John H. (2003) Desistance from Crime over the Life Course. I: Mortimer J T & Shanahan M J. (red.) *Handbook of the life course*. New York, Kluwer Academic.

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Walters, Glenn D. (1990) *The criminal lifestyle: patterns of serious criminal conduct*. Newbury park: Sage publications

Zorc-Maver, Darja & Zrim-Martinjak, Nataša (2013) Criminality of women in Slovenia. *Aggression and Violent Behavior*, 18(1): 147-151.

8. Bilagor

Bilaga 1: Intervjuguide

Bakgrundsfrågor

- Kan du börja med en kort presentation om dig själv och din bakgrundshistoria? (ålder, familj osv)

Livet i kriminalitet

- I vilken ålder började du begå brott?

- Vad tror du anledningen var till att du började begå brott?

- Vad för typ av kriminalitet har du tidigare varit involverad i?

- Vad har du fått för påföljder för de kriminella handlingar du gjort? (tidslängd och brott)

- Hur länge sen var det du begick brott och när var senast du avslutade en påföljd?

- Hur såg du på dig själv under din aktiva tid? (Utifrån samhällets förväntningar, självbild, självkänsla?)

- Upplever du att det är någon skillnad på att vara kvinna och begå brottsliga

handlingar i jämförelse med att vara man?

Omgivningen

- Hur såg dina sociala kontakter ut under perioden då du var aktivt kriminell? (Familj, vänskapskrets, arbetssituation)

Att lämna kriminalitet

- Vilka faktorer har drivit dig till att vilja förändra din livsstil?

- Vilka faktorer har varit viktigast/avgörande för dig för att klara av att bryta med kriminaliteten? När/vad blev din(a) vändpunkt(er)?

- Vad upplever du har varit den största utmaningen med att bryta kriminalitet? Och varför?

- Fanns det någon eller några specifika som stöttade dig när du valde att sluta med kriminalitet?

- Hur upplever du att det är att vara kvinna och lämna en kriminell livsstil? (Är det någon skillnad på kvinnor och mäns processer/ att bryta med kriminalitet? Finns det specifika vändpunkter för kvinnor i processen?)

Stöd

- Upplever du att samhället har erbjudit dig den hjälp som behövs för att komma ifrån en kriminell livsstil? Om ja, på vilket sätt? Om nej, varför?
- Har du genomgått något program via kriminalvården? Om ja, vilka och hur upplever du att de har hjälpt/inte hjälpt dig för att bryta med kriminaliteten?
- Har du haft insatser via Socialtjänsten? Om ja, vilka och hur upplever du att de har hjälpt dig/ inte hjälpt för att bryta med kriminaliteten?
- Vad tycker du Socialtjänsten och Kriminalvården kan göra för att förbättra sitt arbete för att ge bättre stöd till de som vill bryta kriminalitet?
- Finns det någon annan hjälp från samhället som du anser varit viktig för dig?

Livet efter det kriminella

- Hur ser din livssituation ut idag? (Familj, vänskapskrets, arbetssituation)
- Hur öppen är du om din bakgrund gentemot andra? (tex, nya bekantskaper i livet)
- Vad upplever du är viktigt för att inte återfalla i kriminalitet?

Övrigt

- Är det något du själv vill berätta/lägga till?

Bilaga 2: Informationsblad

LUNDS UNIVERSITET

Informationsblad

Hej!

Vi är två studenter vid namn Noak och Hanna som läser sjätte terminen på socionomprogrammet vid Lunds universitet. Vi håller just nu på att skriva vår kandidatuppsats som har en inriktning på kvinnlig kriminalitet. Syftet med studien är att undersöka vad som har varit bidragande och utmanande för före detta kriminella kvinnor vid brytandet av en kriminell livsstil. Vi är intresserade av hur återintegreringsprocessen i samhället har upplevts och är intresserade av de berättelser och erfarenheter som ni vill dela med er av i processen från kriminell till icke-kriminell.

Vi letar därför efter kvinnor som har ett kriminellt förflutet, men som nu lämnat det bakom sig. Intervjun är fullständigt frivillig och sker med ert samtycke, skulle ni när som helst vilja avbryta intervjun eller ert deltagande i undersökningen så har ni rätt till det. Alla som väljer att delta kommer att vara helt anonyma, platser eller annan information som kan knytas till er kommer avidentifieras i vår studie, informationen som ni lämnar kommer endast användas i forskningssyfte och förvaras på ett säkert sätt.

Vi kommer att genomföra intervjuerna fysiskt, via digitala intervjuer på Zoom eller via telefon beroende på vad ni föredrar. Intervjun beräknas ta cirka 30–45 minuter. Inspelning av intervjuerna kommer att ske för att vi ska ha möjlighet till att transkribera materialet och analysera det som sägs. Inspelningarna kommer att förvaras så att obehöriga inte kan ta del av informationen, när uppsatsen är färdigställd kommer ljudinspelningarna att raderas. När uppsatsen sedan är färdigställd kommer den att publiceras vid en databas på Lunds universitet som sedan allmänheten och du kommer kunna ta del av.

Vid frågor är ni välkomna att kontakta oss på mejladresserna nedan, eller ringa oss på telefon xx (Noak) eller xx (Hanna)

Noak Bolmgren: no0555bo-s@student.lu.se

Hanna Daciq: ha2243da-s@student.lu.se

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar

Noak och Hanna